

JAARVERSLAG 2023

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

INHOUD

VOORWOORD	3
ONS VERHAAL	6
Afval recycleren	6
Duurzaam materialengebruik	18
Circulaire economie	28
Gezonde grond	36
Ruimte recycleren	42
Internationaal beleid	47
ONZE PRESTATIES	52
ONZE JAARREKENING	57

Van links naar rechts: Danny Wille (adjunct-directeur-generaal), Christof Delatter (afdelingshoofd Strategie- en Beleidsondersteuning), Ann Cuyckens (afdelingshoofd Bodembeheer), Werner Annaert (administrateur-generaal) en Luc Goeteyn (afdelingshoofd Afval- en materialenbeheer)

VOORWOORD

**Gesprek met Werner Annaert,
administrateur-generaal van de OVAM**

**“WE KREGEN AL VELE POSITIEVE
REACTIES OP ONZE CAMPAGNES,
ZOALS OP DE LUDIEKE ACTIE ROND
SORTEREN AAN DE BRON”**

“Onze mensen zijn professioneel, deskundig en geëngageerd. We moeten niet bang zijn om midden in het maatschappelijk debat te staan.”

“Dat is de belangrijkste boodschap die ik wil meegeven aan onze mensen als ik terugblik op 2023. In mijn eerste volledige jaar als administrateur-generaal heb ik kunnen vaststellen dat de OVAM over een grote deskundigheid en veel engagement beschikt. Onze thema's worden op het maatschappelijke vlak steeds belangrijker: PFAS, afval, een gezonde bodem, circulaire economie ... Dat betekent ook dat er veel discussie rond is. Wij kunnen dat debat voeden met onze expertise. We moeten er dus voor zorgen dat we midden in dat maatschappelijke verhaal staan. Communicatie speelt daar een cruciale rol in. We kregen al vele positieve reacties op onze campagnes, zoals op de ludieke actie rond [sorteren aan de bron](#).”

“Er zijn nog meer redenen om trots te zijn. Het voorbije jaar kwam er een tsunami aan vragen op ons af over PFAS. Die hebben we goed opgevangen, al zullen we nog veel inspanningen moeten leveren voor de sanering van historische verontreiniging in Vlaanderen. Tegelijk kijken we vooruit en vertellen we ook een positief verhaal over gezonde bodems in al hun facetten. Op dat vlak willen we meer gebiedsgericht werken, want goede bodemkwaliteit betekent niet overal hetzelfde. Bepaalde natuurtypes hebben bijvoorbeeld net wél een arme bodem nodig.”

“Binnen het thema afval zie ik een gelijkaardig verhaal. We hebben veel werk besteed aan een versnelde asbestafbouw, en dat heeft geloond. Vlaanderen wordt internationaal erkend als wereldtop. We scoren ook goed op andere aspecten van afvalbeheer: selectieve inzameling, recyclage en beperkingen op het storten. Toch lopen we tegen een grens aan als het gaat over

de circulaire economie. Er zijn veel mooie voorbeelden van bedrijven die er werk van maken, denk maar aan de bakstenen met gerecycleerd CO₂ in onze gerenoveerde kantoren. Maar de echte grote omschakeling van de industrie is er nog niet. Die uitdaging kunnen we niet alleen aan. Samenwerken blijft enorm belangrijk voor ons, met gemeenten, instellingen en overheden, maar ook met de bedrijven die het in de praktijk doen. Ons beleidsdomein leent zich niet tot louter kantoorwerk. We moeten buitenkomen, anderen ontmoeten en van hen leren.”

“Samenwerken zal dus centraal staan in 2024. Intern doen we dat al in grote mate, want veel van onze thema's overstijgen de verschillende teams. We hebben pas een nieuw intranet dat daarbij zal helpen, en ons directieteam engageert zich ertoe om daarin het voortouw te nemen. Extern staan we voor een verkiezingsjaar op gemeentelijk, regionaal, federaal en Europees niveau. Daarom hebben we al een memorandum geschreven voor de volgende Vlaamse regering, zodat we onmiddellijk met een nieuw traject kunnen starten en voldoende middelen hebben om het

beleid te realiseren. En ten slotte is er het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Onze mensen hebben al veel ervaring op het internationale en Europese toneel en zijn in 2023 al begonnen met de voorbereiding van het voorzitterschap. Op dat niveau worden steeds meer beslissingen genomen over onze domeinen, zoals hopelijk binnenkort ook over de Bodemrichtlijn die we allang hebben gevraagd. Dat moeten we als een opportuniteit zien. Onze bedrijven en

overheden hebben al veel in bodem en afval geïnvesteerd en kunnen dat ook doen op een Europees speelveld. In die internationale samenwerking zullen we nog heel wat van elkaar leren. En laat die samenwerking voor ons nu het centrale thema zijn in 2024.”

Werner Annaert,
administrateur-generaal van de OVAM

ONS VERHAAL

AFVAL RECYCLEREN

Huishoudelijk afval 2022

Daling huishoudelijk afval en restafval zet zich verder door en versnelt zelfs nog

In 2022 produceerden de Vlaamse huishoudens gemiddeld **416 kg** afval per persoon, **55 kg** minder dan het jaar voordien. Wellicht zorgden de hoge energieprijzen en de inflatie voor een extra versnelling in de dalende trend van de voorbije jaren. De Vlamingen haalden ruimschoots de doelstelling van het plan 2016-2022 om de hoeveelheid afval te beperken tot **502 kg** per inwoner.

De hoeveelheid restafval – de som van huisvuil, grofvuil en straat- en veegvuil – daalde verder tot **128 kg** per inwoner. Dat is **12 kg** minder dan in 2021 en **10 kg** onder de doelstelling. In 2022 werd **69 %** van het huishoudelijk afval selectief ingezameld en **61 %** werd gerecycleerd of gecomposteerd. De rest werd grotendeels verbrand met energierecuperatie. Slechts **1,5 %** kwam nog op een stortplaats terecht.

In 2023 nam de Vlaamse Regering het nieuwe [Lokaal Materialenplan 2023-2030](#) aan. Dat legt de lat voor huishoudelijk restafval op **100 kg** per inwoner tegen 2030.

416kg huishoudelijk afval
per inwoner**128**

kg restafval per inwoner

69%

selectief ingezameld afval

61%van al het afval werd gerecycleerd
of gecomposteerd**6**kg hergebruikte goederen per
inwoner (kringwinkel)**1,5%**van het huishoudelijk afval
werd gestort

Eind 2023 ontvingen we de cijfers voor 2022. De cijfers voor 2023 zullen vanaf december 2024 beschikbaar zijn.

Cijfers hergebruik

Vlaamse kringloopcentra blijven succesverhaal voor lokale circulaire economie

In 2022 ontvingen de kringloopcentra in Vlaanderen **85 362 ton** potentieel herbruikbare goederen. Dat is **12,7 kg** per inwoner en een stijging van **4 %** vergeleken met 2021. Meer dan de helft van de goederen werd door schenkers naar het kringloopcentrum gebracht, ongeveer één vijfde werd gratis opgehaald aan huis bij burgers en bedrijven.

De winkelverkoop bezorgde **40 385 ton** ingezamelde spullen een tweede leven, goed voor gemiddeld **6 kg** hergebruik per inwoner. Dat is net onder de doelstelling van **7 kg** per inwoner tegen 2022. Toch was 2022 een groei-jaar voor de kringloopcentra. Hun omzet steeg van **67 miljoen euro** in 2021 naar **74,8 miljoen euro** in 2022, met 'huisraad plus' (inclusief vrije tijd, doe-het-zelf, boeken, multimedia) en textiel als succesverhalen. De top drie van de productgroepen, zowel bij de inzameling als bij de winkelverkoop in kg, is: 'huisraad plus', gevolgd door meubels en textiel. De kringloopsector biedt kwetsbare groepen nog steeds goedkope basisproducten aan, maar ondertussen hebben ook andere doelgroepen de weg naar de hippe winkels en het unieke aanbod gevonden.

De sector bestaat uit **27** erkende kringloopcentra die ondertussen **165** winkels uitbaten, variërend van grote winkels met een ruim aanbod tot kleine stadsboetieks met decoratie, accessoires en textiel. Samen zijn ze jaarlijks goed voor **7 miljoen** klanten. In de volledige kringloopsector, van inzameling naar verwerking tot verkoop, zijn **5223** voltijdse medewerkers (vte) aan de slag: een combinatie van doelgroepmedewerkers uit de sociale economie, omkadering, vrijwilligers, art. **60**-medewerkers (werknemers die ter beschikking worden gesteld door het OCMW) en andere werkvormen. De sector geeft opleidingen en begeleiding aan kwetsbare groepen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De tewerkgestelde mensen worden opgeleid tot specialisten in materialen, hergebruik, logistiek en verkoop en – als dat haalbaar is – ook in het herstellen van elektrische en elektronische apparaten.

VLAANDEREN DUURZAAM MATERIAALBEWUST

Producthergebruik 2022 door de Vlaamse kringloopcentra

27 door de OVAM
erkende kringloopsector

- > gratis inzameling aan huis, voor burgers en bedrijven
- > brengen naar een winkelpunt of recyclagepark

Lokale, sociale en circulaire economie.

Een 2de leven voor je producten!

Cijfers matrassen

510 000 matrassen selectief ingezameld sinds start aanvaardingsplicht in 2021

Sinds 1 januari 2021 zijn producenten en invoerders van matrassen verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van afgedankte matrassen. Zij kunnen zich daarvoor aansluiten bij het beheerorganisme Valumat. In 2022 werd **6189 ton** aan afgedankte matrassen ingezameld in Vlaanderen: **5176 ton** selectief en **1013 ton** via het grofvuil. Dat komt neer op **345 000** selectief ingezamelde matrassen, een sterke stijging vergeleken met de **165 000** matrassen van 2021. Het totale aantal matrassen ingezameld dankzij de aanvaardingsplicht komt zo op **510 000**.

Van de **5176 ton** selectief ingezamelde matrassen in Vlaanderen ging **4645 ton** naar ontmanteling, **151 ton** naar hergebruik en **122** naar verbranding met energierecuperatie. Met die cijfers overtreft Valumat de verwachtingen. In 2022 haalde Valumat een inzamelpercentage van **61 %** en een recyclagepercentage van **47 %**, ver boven de doelstellingen van respectievelijk **30 %** en **10 %**. Tegen 2025 moet de inzameling in Vlaanderen stijgen tot **65 %** en de recyclage tot **50 %**.

Valumat werkt samen met verschillende erkende kringloopcentra. De centra zamelen potentieel herbruikbare matrassen in en verkopen ze tegen lage prijzen, na een controle op kwaliteit en herbruikbaarheid. Niet-verkoopbare matrassen worden via het Valumat-systeem verwerkt.

In 2022 zamelden de aangesloten kringloopcentra **17 726** matrassen in, wat neerkomt op zo'n **266 ton**, waarvoor een vergoeding voorzien werd door Valumat. Van het totale aantal brachten ze **10 074** matrassen, of zo'n **151 ton**, weer in gebruik. Dit is een duidelijk signaal dat de kringloopcentra een centrale rol spelen in het hergebruik van producten, in overeenstemming met beleidsinstrumenten zoals de Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) of convenanten met producenten. Bijkomend betekent de effectieve levensduurverlenging van deze materialen en producten ook een enorme milieuwinst en zorgt het voor een lokale CO₂-reductie.

Bedrijfs(rest)afval

Vanaf 2024 laat elk bedrijf keukenafval en etensresten selectief inzamelen

Sommige sectoren (zoals horeca, zorginstellingen en grotere bedrijven met een bedrijfsrestaurant) moeten al sinds 2021 keukenafval en etensresten sorteren. Vanaf 1 januari 2024 geldt die verplichting voor alle bedrijven, ongeacht of ze eten serveren. Op die manier gaat er minder voedsel verloren, verbranden we minder restafval en kunnen we biogas maken van het keukenafval en de etensresten. Om de bedrijven te helpen bij die nieuwe regeling, voorziet de OVAM in een communicatietoolkit en een [handige sorteerwijzer](#) op haar website.

Campagne moet aanzetten tot beter sorteren van bedrijfsafval

In mei 2023 lanceerde de OVAM in samenwerking met Valipac en Fost Plus een campagne om bedrijfsleiders te sensibiliseren rond sorteren op de werkvloer. Dat was nodig, want uit de resultaten van de sorteeranalyse in 2021-2022 bleek dat de helft van het bedrijfsrestafval nog altijd uit recycleerbare materialen bestond. Nochtans kennen we de sorteeregels maar al te goed, want thuis zijn we wél sorteerkampioenen. Cruciaal is dan ook dat werknemers de kans krijgen om correct te sorteren, bijvoorbeeld via de sorteereilanden die zijn voorzien. De 'Never Alone!'-campagne bracht die boodschap op een ludieke, dansbare manier over, met materiaal voor online- en printproducten in een retro 90's-jasje.

→ Bekijk hier [de campagnepagina van 'Never Alone!'](#).

Zwerfvuil

Acties Mooimakers

De OVAM, Fost Plus en VVSG strijden samen tegen zwerfvuil en sluikestorten met het samenwerkingsverband Mooimakers.

Coachingtrajecten en projecten

In 2023 begeleidten coaches van Mooimakers **45** trajecten bij lokale besturen. Gedurende drie jaar introduceerden ze beproefde maatregelen, stelden ze actieplannen op en evalueerden ze de resultaten. **30** trajecten gingen hun laatste jaar in en **9** trajecten werden nieuw opgestart. In nog eens **29** afzonderlijke projecten maakten coaches van Mooimakers samen met lokale besturen een vuilnisbakkenplan op of pakten ze een specifieke probleemlocatie aan.

Mijn Mooie Straat

Het digitale platform van Mooimakers, Mijn Mooie Straat, kreeg er in 2023 een nieuwe module bij, naast de drie bestaande. Dankzij de nieuwe monitoringmodule kunnen gemeenten probleemlocaties nog beter in kaart brengen en zowel de problematiek als de impact van de maatregelen monitoren. Lokale besturen kunnen zo op een gebruiksvriendelijke wijze de evolutie van zwerfvuil en sluikestort (aantal stuks, gewicht, volume) opvolgen op projectsites. De module is bovendien verbonden met de kenniswijzer van Mooimakers en geeft zo gerichte suggesties op basis van de metingen. In 2023 gebruikten **169** gemeenten Mijn Mooie Straat, waarvan **38** nieuwkomers.

Operatie Proper

In schooljaar 2022-2023 schreven **923** deelnemers zich in voor Operatie Proper: **635** basisscholen, **156** middelbare scholen en **132** jeugdverenigingen. Zo bereikte Mooimakers bijna **23 %** van de basisscholen in Vlaanderen, een stijging van **3 %** t.o.v. het schooljaar voordien.

Het schooljaar 2023-2024 telt maar liefst **1063** actieplannen voor Operatie Proper. Van de 1063 deelnemers zijn er **883** scholen en **180** jeugdverenigingen. Dat zijn voor het eerst meer dan **1000** deelnemers. Dit schooljaar bereikt Operatie Proper **26 %** van de basisscholen en meer dan **15 %** van de middelbare scholen.

Campagnes in 2023

- Lenteschoonmaak: 'Geef je lievelingsplek wat liefde', **365** opruimacties
- Sensibiliseringscampagne: 'Wat je weggooit onderweg, kom je zelf ook weer tegen'
- Jongerencampagne: 'Binfluencers', **7** influencers tegen zwerfvuil
- Week van de handhaving: 'Big boete', acties in **185** Vlaamse steden en gemeenten

Mobiel werkvloerproject voor werkgestraften

Mensen die door de rechtbank een werkstraf kregen opgelegd, kunnen die onder meer uitvoeren door zwerfvuil op te ruimen. Dat kan sinds kort in het mobiele werkvloerproject. De justitiehuisen van het Agentschap Justitie en Handhaving kunnen werkgestraften doorverwijzen voor de uitvoering van hun werkstraf. De OVAM brengt (samen met de lokale Vlaamse partners) de probleemlocaties met zwerfvuil in kaart. Een werkvloerbegeleider coacht de werkgestraften bij de uitvoering van hun werkstraf.

In het najaar van 2022 startte het project in samenwerking met Justitiehuis Turnhout. Tot eind augustus 2023 werd er opgeruimd in zeventien gemeenten in de regio Turnhout, in drie provinciale parken en bij de Vlaamse agentschappen Natuur en Bos, De Vlaamse Waterweg en de Vlaamse Milieumaatschappij. Het project werd in juli 2023 positief beoordeeld en verlengd, maar de focus verschoof naar het arrondissement Antwerpen. In het najaar volgde een overgangperiode, waarin de activiteiten in regio Turnhout werden afgebouwd en het project een nieuwe start maakte bij Justitiehuis Antwerpen. Nieuwe samenwerkingen werden opgestart bij lokale besturen en Vlaamse Agentschappen.

In 2023 ruimde de mobiele ploeg de bermen op langs een traject van **1300 km**. De deelnemers vulden bijna **1500** vuilniszakken en verzamelden zo meer dan **11 000 kg** zwerfvuil. Ze meldden ook dagelijks verschillende sluikstorten, die opgeruimd werden door de beheerder.

Vernieuwde bevraging inzameling zwerfvuil voor lokale besturen

Volgens de burgerbevraging van het Agentschap Binnenlands Bestuur ondervindt **37 %** van de Vlamingen weleens hinder van zwerfvuil. Daarom formuleerde de OVAM concrete doelstellingen in het [Lokaal Materialenplan 2023-2030](#). Tegen het einde van die periode moet de hoeveelheid opgeruimd zwerfvuil met **20 %** dalen. Tegelijk mag het aantal stuks zwerfvuil per 100 m² niet significant stijgen en moet het zelfs met **20 %** dalen voor bepaalde typeomgevingen, zoals autosnelwegparkings, centrumstraten en stopplaatsen van het openbaar vervoer.

Om die doelstellingen op te volgen, moeten lokale besturen vanaf 2024 de bevraging 'Inzameling Zwerfvuil en Afval uit Straatvuilnisbakken' van de OVAM invullen. Een uitgebreide handleiding geeft aan welke gegevens de lokale besturen moeten bijhouden en melden. De OVAM startte in 2023 ook met [een begeleidingstraject](#) dat bestaat uit nieuwsbrieven, FAQ's, online leermodules en fysieke infosessies. Daarnaast voert de OVAM het hele jaar door zwerfvuiltellingen uit in de verschillende typeomgevingen om de evolutie in het aantal stuks zwerfvuil op te volgen.

Cijfers terreincontroles

Handhaving bij bedrijven

In 2023 voerde het team Terreincontrole van de OVAM in totaal **196 inspecties** uit bij bedrijven. Het controleerde of bedrijven afgedankte voertuigen, elektrische of elektronische apparaten, matrassen, scheepsafvalstoffen, olie, banden en batterijen correct inzamelden, verwerkten en afvoerden.

Eind 2023 ontvingen we de cijfers voor 2022. De cijfers voor 2023 zullen vanaf december 2024 beschikbaar zijn.

Ook inspecteerde het of grondverzet op een correcte manier was gebeurd. Daarnaast voerde het team administratieve controles uit bij bedrijven die niet aangesloten waren als invoerder bij Bebat, Recupel, PV Cycle of Valumat. In **34 %** van de gevallen stelde het team een overtreding vast. **88 %** van de overtreders kreeg een aanmaning of raadgeving, **33 %** ontving een proces-verbaal.

De stroomopvolgers – die eveneens deel uitmaken van het team Terreincontrole – gingen ook op pad, specifiek om te controleren wat er gebeurt met batterijen en afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA). Ze zijn geen toezichhouders, maar informeren en sensibiliseren vooral bedrijven, in nauwe samenwerking met de beheerorganismen Bebat en Recupel. De stroomopvolgers voerden in totaal **20** bedrijfsbezoeken uit, voornamelijk bij schroothandelaars en containerdiensten, om de inzameling van AEEA na te gaan. Daarnaast werden **108** bedrijven gecontacteerd via brief en/of telefoon. Deze bedrijven waren niet aangesloten als invoerder bij Bebat en/of Recupel. In totaal stelden de stroomopvolgers in **86 %** van de gevallen een overtreding vast en stuurden ze **116** raadgevingen om bedrijven te sensibiliseren.

Droevige mijlpaal: OVAM-handhavers zwerfvuil stelden al meer dan 10 000 inbreuken vast

Sinds midden 2021 stelt de OVAM handhavers zwerfvuil ter beschikking van lokale besturen, met middelen van Fost Plus. Deze **26** handhavers zijn actief in **125** gemeenten, waar ze ondertussen al **46 935** controles uitvoerden. Daarbij stelden ze in totaal **10 269** bestuurlijke verslagen op voor overtredingen zoals het weggooien van verpakkingen, papier of kauwgum of het niet opruimen van hondenpoep. De overgrote meerderheid van de inbreuken, maar liefst **91 %**, had te maken met het achteloos weggooien van sigarettenpeuken.

Proefprojecten digitaal statiegeld

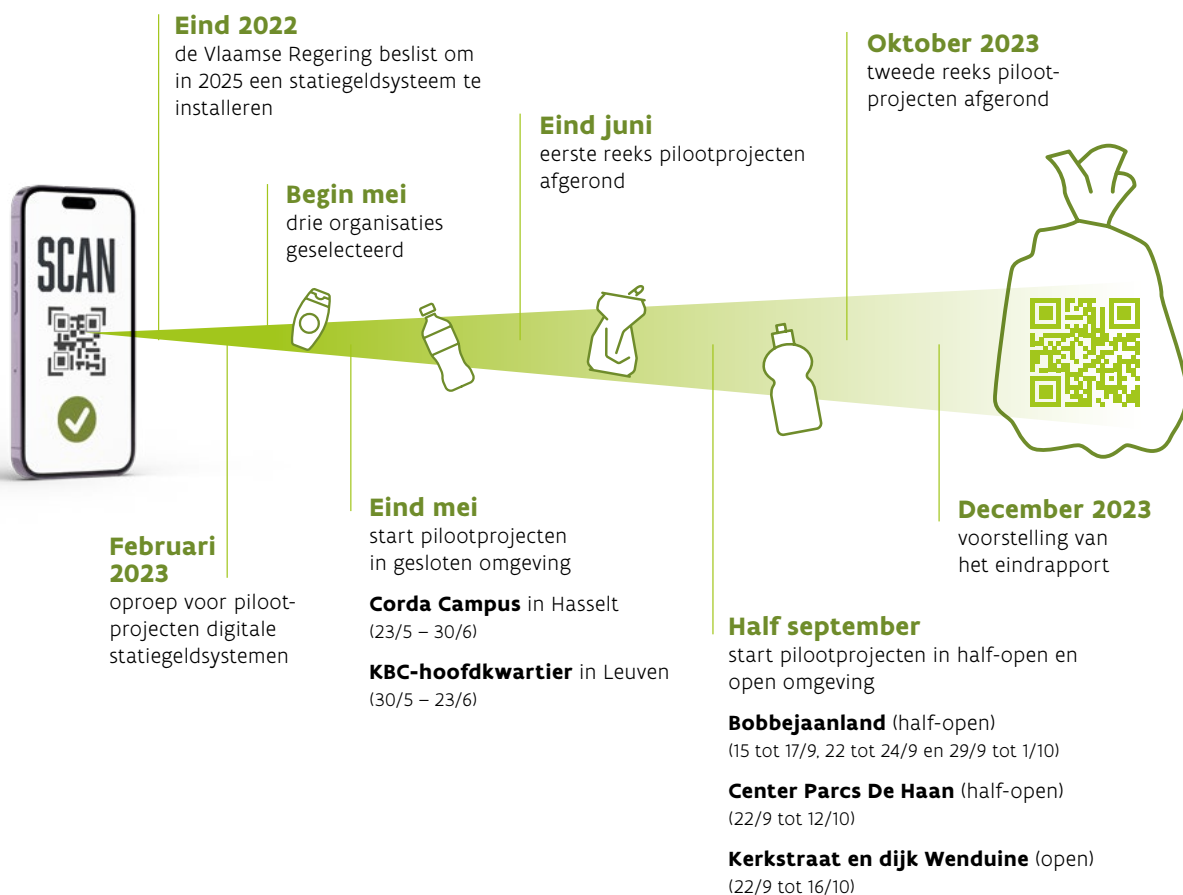
In december 2022 besliste de Vlaamse Regering om in 2025 een statiegeldsysteem in te voeren. Na een publieke oproep van de OVAM werden er in 2023 al proefprojecten met digitaal statiegeld uitgevoerd, om verder te bouwen op het al bestaande systeem van de blauwe pmd-zak en om innovatie kansen te geven. Dat gebeurde o.a. op de Corda Campus in Hasselt, bij KBC in Leuven, in Bobbejaanland, in Center Parcs De Haan en daarbij aansluitend in een zone in Wenduine. Hierbij werden onder andere de doeltreffendheid, toegankelijkheid, gebruiksvriendelijkheid, goede werking en fraudegevoeligheid onderzocht.

In december 2023 publiceerde de OVAM het [eindrapport](#), met onder meer de volgende resultaten op niveau van de proefprojecten:

- Het gebruikte technologische platform functioneerde permanent zonder technische storingen.
- Meer dan **99 %** van de codes kon zonder problemen gescand worden.
- De thuisscanners die getest werden in Center Parcs De Haan functioneerden naar behoren.
- Gemiddeld **60 %** van de gebruikers in de tweede reeks proefprojecten beoordeelde hun ervaring met het systeem als positief.
- Er werd geen enkele klacht over privacy geregistreerd. Toch geven sommige mensen aan dat ze vanwege de privacy geen gebruik willen maken van digitaal statiegeld.
- De doeltreffendheid kan niet eenduidig beoordeeld worden wegens de beperkte schaal en looptijd van de projecten en het grote aantal potentiële factoren die een impact kunnen hebben op het zwerfvuil, zoals een toegenomen communicatie.

De stuurgroep formuleerde een aantal aanbevelingen om het systeem van digitaal statiegeld eventueel op te schalen. Er zal (minstens tijdelijk) aanvullend een systeem van fysieke inzamelpunten nodig zijn om voldoende toegankelijkheid te garanderen voor alle doelgroepen.

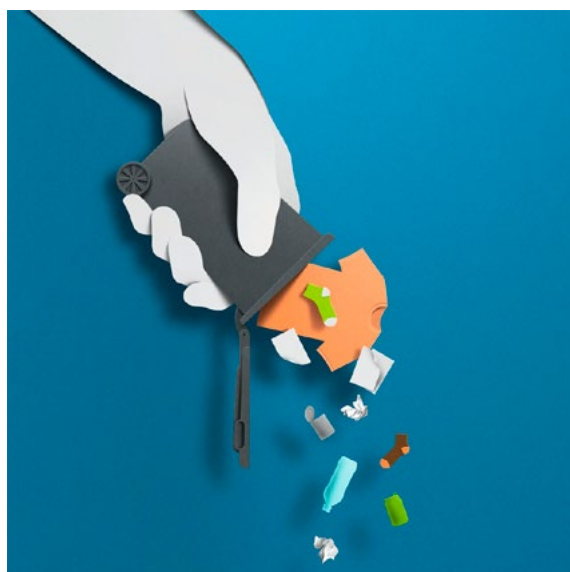
Vlarema 9

Vlaamse Regering wil de impact van kunststofproducten op het milieu beperken

Op 22 december verleende de Vlaamse Regering haar definitieve goedkeuring aan Vlarema 9, de nieuwe versie van het Vlaams reglement voor duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen. Daarin worden meer dan dertig wijzigingsvoorstellen doorgevoerd. Met Vlarema 9 wil de Vlaamse Regering ook een deel van de Europese Richtlijn rond de vermindering van de effecten van bepaalde kunststofproducten op het milieu omzetten in Vlaamse regelgeving.

De belangrijkste krachtlijnen uit [Vlarema 9](#):

- verplicht gebruik van recycalaat in acht specifieke kunststoftoepassingen voor overheidsgebruik;
- een kader voor de selectieve inzameling op de werf en de nasortering van verschillende fracties bouw- en sloofafval;
- een traject om herbruikbare bekertjes en cateringmaterialen te promoten of te verplichten;
- wijzigingen in de procedure voor grondstofverklaringen om het veilig gebruik van gerecycleerde grondstoffen te waarborgen;
- reglementering voor het gebruik van houtsnippers als bodembedekker, bodemverbeteraar of meststof;
- einde-afvalcriteria voor opgewerkte afvalolie en brandstofresten bij de productie van scheepsbrandstof;
- een normenkader voor de recyclage van luiers;
- nieuwe rapporteringsverplichtingen voor inzamelaars, handelaars, makelaars en verwerkers van afvalstoffen.

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

Green Deals

Eerste voortgangsrapport van Green Deal Anders Verpakt

Niet alle verpakkingen zijn noodzakelijk. Sinds de start van de Green Deal Anders Verpakt (GDAV) in 2022 zetten meer dan **90 bedrijven**, organisaties en overheden zich in om eenmalige verpakkingen te reduceren door ze te vermijden of te hergebruiken. Dat doen ze via diverse toepassingen, onder meer takeaway/delivery, hervulsystemen en B2B. Daarbij verschuift de aandacht van de inzameling en recyclage van wegwerpverpakkingen naar innovatieve distributie- en consumptiemodellen. Om beloftevolle initiatieven een extra financiële ondersteuning te bieden, lanceerde de stuurgroep van de Green Deal een projectoproep. In januari 2023 verdeelde de jury in totaal **600 000 euro** onder zes projecten. Ze zullen onder meer werken aan herbruikbare pizzadozen en verpakkingen voor delivery- en takeawaymaaltijden en hervulsystemen in de supermarkt.

In december 2023 publiceerde de OVAM het [eerste voortgangsrapport](#) over de Green Deal Anders Verpakt. Het rapport geeft een stand van zaken en een overzicht van events, informatiebronnen, door de GDAV gefinancierde projecten, communicatiekanalen en opportuniteiten gelinkt aan de GDAV.

Green Deal Duurzame Zorg van start

Op 15 maart 2023 ging de Green Deal Duurzame Zorg van start. Deze samenwerkingsovereenkomst loopt nog tot december 2026. Het doel is om met alle betrokken stakeholders de zorg- en welzijnssector te verduurzamen door het One Health-principe te promoten – dat is een interdisciplinaire samenwerking om de gezondheid van mensen, dieren en milieu te verbeteren – en om de kennis over duurzame zorg en welzijn te vergroten, onder meer door een lerend netwerk op te zetten. De Vlaamse overheid van haar kant verbindt zich ertoe een coherent beleid te ontwikkelen om die verduurzaming te faciliteren. De deelnemers aan de Green Deal zullen zich toeleggen op specifieke doelstellingen binnen vier thema's: natuur en gezondheid, klimaat en infrastructuur, materialen en afval, en geneesmiddelen in water. De OVAM is mee de trekker voor het thema Materialen & Afval. Ondertussen hebben al meer dan **200** deelnemers het engagement ondertekend.

Green Deal Circulair Bouwen leverde 160 circulaire bouwprojecten op

Met een slotevent op 16 februari 2023 werd de Green Deal Circulair Bouwen na vier jaar succesvol afgerond. Gedurende die periode engageerden **360** organisaties zich voor **160** projecten. Samen vormden ze een lerend netwerk van bedrijven, overheden, onderzoeksinstituten, financiers en middenveldorganisaties. Ze onderzochten onder meer juridische en financiële hefboomen, nieuwe businessmodellen en samenwerkingsmogelijkheden. Het geleverde werk en de opgedane kennis vormen nu de basis voor de Werkagenda Circulair Bouwen van Vlaanderen Circulair, waar de OVAM en Embuild Vlaanderen opnieuw hun schouders onder zetten.

Herbruikbaar cateringmateriaal

Herbruikbare bekens en retoursysteem verplicht op evenementen

Sinds 15 juni 2023 mogen Vlaamse evenementen geen drank meer serveren in wegwerprecipiënten. Tot 1 januari 2025 zijn blikjes en petflessen wel nog toegestaan, op voorwaarde dat de organisator aantoont dat **95 %** daarvan wordt ingezameld voor recyclage. Organisatoren moeten ook een inzamelsysteem voorzien dat garandeert dat **90 %** van het herbruikbare eet- en drinkgerei opnieuw wordt ingeleverd voor hergebruik. Met die maatregelen stimuleert de Vlaamse Regering een daling van het materiaalengebruik en de overgang naar een meer circulaire economie, onder meer in lijn met de vereisten van de Europese regelgeving over *single-use plastics*.

Conferentie herbruikbaar cateringmateriaal was een succes

Om lokale besturen en eventorganisatoren te ondersteunen bij de nieuwe regels, organiseerde de OVAM in samenwerking met Fost Plus voor de eerste keer een conferentie over herbruikbaar cateringmateriaal. Op 20 maart 2023 konden de **334 deelnemers** kiezen uit **8 sessies** gegeven door een **20-tal sprekers** uit verschillende hoeken van de evenementensector. Op een gelijklopende beurs konden ze kennismaken met **22 aanbieders** van herbruikbaar materiaal, wasfaciliteiten, waarborgsystemen en het OVAM-communicatieaanbod.

→ Bekijk hier het [OVAM-communicatieaanbod](#).

Lokaal Materialenplan

Lokaal Materialenplan legt focus op preventie en daling van restafval

De Vlaamse Regering keurde het Lokaal Materialenplan goed op 26 mei 2023. Tot 2030 vormt dat plan het nieuwe beleidskader rond preventie, selectieve inzameling, recyclage, verbranding, storten, zwerfvuil en sluikstorten voor de meeste afvalstromen van burgers en bedrijven. Daarbij ligt de focus meer dan ooit op afvalpreventie als beste strategie om de milieu-impact te minimaliseren. Tegelijk voert het plan ook maatregelen door om het aandeel van restafval sterk naar beneden te krijgen, zoals de veralgemeende inzameling van huishoudelijk bioafval in alle Vlaamse gemeenten en de gewichtsdihtar voor het restafval van bedrijven. Dat alles moet leiden tot een reductie van de capaciteit voor afvalverbranding. De OVAM is een trekker van de meeste acties in het Lokaal Materialenplan en legt daarbij de nadruk op samenwerking met de verschillende stakeholders.

→ Lees er meer over in [de OVAM.link van oktober 2023](#).

Voedselverlies

Vlaamse gezinnen gooien 2 tot 3 winkelkarren voedsel weg

In 2021 lanceerde de Vlaamse Regering het Actieplan voedselverlies en biomassa-reststromen 2021-2025. Als onderdeel daarvan publiceerde de OVAM in 2023 een nieuwe monitor, waaruit blijkt dat Vlaamse huishoudens jaarlijks **224 027 ton** eetbaar voedsel weggooien, net geen **34 kg** per persoon. Het gaat vooral om brood, bereide gerechten, groenten en fruit, goed voor een jaarlijks verlies van **369 euro** per gezin.

Het merendeel van die eetbare voedselresten, **26 kg** per inwoner, komt bovendien nog steeds bij het restafval en dus in de verbrandingsoven terecht. Terwijl het een win-win kan zijn om voedselrestjes te gebruiken in een nieuw recept of als grondstof voor compostering thuis, of in te zamelen als gft. Sinds 1 januari 2024 geldt er een verplichting voor de selectieve inzameling van voedselresten, zowel voor bedrijven als voor huishoudens.

Wordt u ook een Kostwinner?

Binnen het Actieplan voedselverlies geven de OVAM en het Departement Landbouw en Visserij de impuls voor een reeks concrete acties. Eén daarvan is de communicatiecampagne De Kostwinners die de OVAM in 2023 opzette. De Kostwinners zijn partners uit de hele keten die meewerken aan het actieplan. Ze zetten acties op poten om in de keten **30 %** van de voedselverliezen te voorkomen, opnieuw te verwerken tot voedsel of hoogwaardig te valoriseren. Op de website dekostwinners.be bundelen ze alle initiatieven en acties, zoals een app die inschat hoeveel voedsel u dagelijks weggooit en vele praktische voorbeelden om voedselverlies te voorkomen thuis, op school, in de grootkeuken, in de gemeente ... Zo kan iedereen, van producent tot consument, een Kostwinner zijn.

Vermijd voedselverlies en kook met Wat-je-nog-liggen-hadGPT

In de strijd tegen voedselverlies schuwen de Kostwinners het gebruik van technologische innovaties niet. Zo lanceerden ze de Wat-je-nog-liggen-hadGPT: een gratis te gebruiken AI chatbot die van elke combinatie van voedselrestjes in de koel- of voorraadkast een interessant, smaakvol recept maakt. Inspirerend is het in elk geval.

→ [Probeer zelf een recept.](#)

Kwitten: want Kappen met Wegwerp Is Top!

Het maakt de OVAM geen zak uit met welke zak je shopt ...

... als je 'm maar van thuis meebrengt! Die boodschap verscheen op 18 november 2023 in de etalages van negen bekende modemerken voor de start van de Week van de Afvalvermindering. Tijdens die week droegen ook alle paspoppen in die etalages een winkeltas ... van de concurrentie. Daarmee willen de merken en de OVAM samen duidelijk maken dat zelf een winkeltas meebrengen altijd beter is, ongeacht welk logo erop staat. Op die manier vermijden shoppers ook de 'zak vol zakken' die uiteindelijk toch na eenmalig gebruik bij het afval terechtkomen.

→ Kijk op www.kwitten.be voor het verslag van deze en andere kwitacties.

Cmartlife

Mijlpaal voor het EU LIFE-project Cmartlife

Cmartlife wil duurzaam materialenbeheer en de circulaire economie in Vlaanderen stimuleren aan de hand van acties uit verschillende beleidsplannen, steeds met een link naar kunststoffen. Belangrijk daarbij is de actieve samenwerking met partners bij het ontwerp en de uitvoering van die acties. Die partners zijn Westtoer, Vlaco en VVSG-Interafval, Denuo, Fost Plus en Valipac. De OVAM coördineert het project. Cmartlife is een geïntegreerd EU LIFE-project, waarbij de milieu- en klimaatdoelstellingen van de EU op een gecoördineerde manier worden uitgevoerd. Zo bouwen lidstaten en regio's ervaring en kennis op die anderen makkelijk kunnen navolgen.

Cmartlife is opgedeeld in drie fases, waarvan de eerste nu succesvol is afgerond. Daarin werden onder meer:

- **100** circulaire ambassadeurs uit Vlaanderen, Brussel en Wallonië opgeleid;
- de IT-toepassingen van de OVAM (MATIS), Valipac (Traceability tool) en Vlaco (Plan-eet-app) verder uitgerold;
- brainstorms, netwerk- en inspiratie-evenementen georganiseerd door de OVAM en haar partners;
- de [Kwitten-campagne voor draagtassen](#) en de [Never Alone-campagne](#) voor correct sorteren in bedrijven gelanceerd.

→ Een greep uit de resultaten en publicaties van het project vindt u [hier](#).

OVAM-rapport beschrijft acties die gebruik van kunststofrecycalaat bevorderen

Vlaamse producenten en (eind)gebruikers zijn nog vaak terughoudend als het op kunststofrecycalaat aankomt. Daarom onderzocht de OVAM binnen het [Uitvoeringsplan Kunststoffen 2020-2025](#) en het Europese project Cmartlife wat de opportuniteiten en barrières zijn en welke maatregelen het gebruik van kunststofrecycalaat kunnen bevorderen.

De studie ziet de grootste kansen voor mechanisch gerecycleerd kunststof in de automobielsector, in verpakkingen, in elektrische en elektronische apparaten en in de landbouw. De belangrijkste barrières zijn de beschikbaarheid, de prijs en de normering van het recycalaat. Maatregelen en acties die op verschillende beleidsniveaus kunnen bijdragen, gaan vooral over ecodesign en productnormering, selectieve inzameling en sortering, recyclage en financiële incentives op het niveau van het eindproduct of polymeer.

→ Een uitgebreid overzicht van de voorgestelde beleidsmaatregelen en acties vindt u in het [rapport](#).

Lerend netwerk over het voorkomen van kunststofgranulaatverliezen in het milieu

Kunststofgranulaat, zoals pellets, vlokken of poeder, is de grondstof van talloze producten, maar is ook een belangrijke bron van plasticvervuiling. Daarom organiseerde VIL (het aanspreekpunt voor de logistieke sector) samen met de OVAM en VLAIO-industriepartnerschappen het lerend netwerk 'Voorkomen van kunststofgranulaatverliezen in het milieu'. Producenten, verwerkers, logistieke bedrijven en recyclagebedrijven volgden een traject van vijf sessies die bestonden uit presentaties, bedrijfsbezoeken en discussies. Daarnaast leverde het lerend netwerk ook input voor de studie van VITO over de Beste Beschikbare Technieken om granulaatverliezen te voorkomen. Die studie moet leiden tot bijkomende maatregelen in VLAREM om verliezen te vermijden.

Duurzame alternatieven voor turf in potgrond

De ontginning van veen voor potgrond heeft een zware impact op het milieu en stoot heel wat CO₂ uit. Daarom trekt de Vlaamse overheid sinds 2021 een actie rond de verduurzaming van teeltsubstraten binnen het Cmartlife-project. De bedoeling is turf uit veengebieden zoveel mogelijk te vervangen door duurzamere alternatieven, zoals biomassa-reststromen. Eind 2022 nam de OVAM het initiatief om een intentieovereenkomst af te sluiten met een diverse groep stakeholders, waaronder de potgrondsector, proefcentra, onderzoeksinstituten, natuurbeheerorganisaties, Vlaco en overheidsinstanties. De overeenkomst geldt als een startpunt, zowel voor de hobby- als voor de professionele markt. Het doel is tegen 2025 minimaal **35 volumepercent** veen voor lokale, duurzamere alternatieven in te zetten.

Asbest

Voortaan asbestophaling aan huis in alle Vlaamse gemeenten

Sinds het voorjaar van 2023 kunnen alle inwoners van Vlaanderen, lokaal erkende jeugdverenigingen en gemeentediensten asbestcementen materialen laten ophalen aan huis. De lokale besturen bieden die dienstverlening aan met de ondersteuning van de OVAM. Om dat alvast tot 2026 mogelijk te maken, kon de OVAM eind 2022 een subsidie toekennen aan **21** projecten dankzij de relancemiddelen van het plan Vlaamse Veerkracht. Zo sloten ook de laatste gemeenten mee aan.

Nieuwe oproep voor ondersteuning asbestveilige zorgvoorzieningen

In heel wat zorgvoorzieningen komt nog asbest voor. Daarom lanceerde de OVAM in mei 2023 samen met negen koepelorganisaties uit de zorg een tweede oproep voor zorgvoorzieningen om zich aan te melden voor ondersteuning. Dankzij het sectorprotocol asbestveilige zorg kunnen zij een beroep doen op de OVAM voor de actualisatie of verfijning van hun asbestinventaris en voor ondersteuning bij asbestverwijdering. Voorzieningen die zorg verlenen aan kinderen of jongvolwassenen kunnen dan rekenen op **50 %** ondersteuning, andere op **35 %**. De koepelorganisaties engageren zich om snel werk te maken van de asbestafbouw. Zo streven ze ernaar om voor elke zorgvoorziening over een asbestattest te beschikken tegen 2029 in plaats van tegen 2032.

Actualisatie leidraad handhaving bij asbestincidenten en opleiding toezichthouders

De Leidraad handhaving bij asbestincidenten is een praktische gids voor de lokale toezichthouders van steden en gemeenten, intergemeentelijke verenigingen en politiezones. Zij kunnen het document gebruiken bij de handhaving van de Vlaamse milieuwetgeving, in het bijzonder bij overtredingen door onzorgvuldig handelen of incidenten met asbestmaterialen. De leidraad kreeg een update in het voorjaar van 2023. Hij bevat nu een actueel overzicht van de relevante federale en Vlaamse wetgeving, en enkele cases die de rechtsgronden voor een pv en gepaste maatregelen illustreren. Bijna **200** milieutoezichthouders volgden een opleiding over de handhaving van de Vlaamse asbestregelgeving, georganiseerd in samenwerking met de vijf Vlaamse provincies.

Al meer dan 1 miljoen m² asbestdaken bij landbouwbedrijven verwijderd

In 2021 startte het protocol asbestveilige landbouwdaken, waarmee landbouwers gratis hun asbestdak konden laten ophalen. De vraag bleek toen groter dan het beschikbare budget, dus werden er in juli 2023 nieuwe middelen vrijgemaakt om zo'n **1200** extra landbouwbedrijven verder te helpen. In minder dan een maand tijd was die kaap alweer bereikt. Dat was onder meer te danken aan de ondersteuning van de sectororganisaties Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat (ABS) en het Vlaams Agrarisch Centrum (VAC), die hielpen bij de communicatie en de sensibilisering. Ondertussen haalde de OVAM al bij **1652 landbouwbedrijven** in totaal meer dan **1 miljoen m²** asbesthoudende dakbekleding op. Begin 2024 startte een nieuwe aanmeldingsperiode voor **1200 landbouwers**.

Nieuwe oproep voor het sectorprotocol asbestveilige scholen

Het onderwijs is een prioritaire doelgroep in het Actieplan asbestafbouw. Daarom biedt de OVAM via een sectorprotocol ondersteuning aan scholen bij de opmaak van een asbestattest, begeleiding door een asbestdeskundige, bijstand bij een asbestincident en tussenkomst bij asbestverwijdering. Voor die tussenkomst konden scholen zich aanmelden van 16 augustus tot 24 oktober 2023, op voorwaarde dat ze gebruik maakten van een raamcontract van de OVAM. Ondersteuning door een asbestdeskundige kunnen ze doorlopend aanvragen.

Eén jaar asbestattest

Op 23 november 2022 werd het asbestattest verplicht bij de verkoop van een woning of gebouw ouder dan 2001. Eind 2023 stond de teller op **166 000** afgeleverde asbestattesten, opgemaakt door ruim **1600** gecertificeerde asbestdeskundigen.

De verplichte beschikbaarheid van een asbestattest bij de verkoop van een woning of gebouw ouder dan 2001 is intussen goed ingeburgerd. Eigenaars vinden vlot een asbestdeskundige en het aantal asbestdeskundigen volstaat ruimschoots om aan de vraag te voldoen. Hoewel geen sinecure, bleek de software voor de rapportage en het beheer van de asbestattesten zonder noemenswaardige problemen te functioneren in deze ongeziene marktopstart.

Naarmate vraag en aanbod in de markt tot een gezond evenwicht evolueerden, daalden de tarieven voor asbestattesten. Zo daalde de gemiddelde prijs voor een asbestattest terwijl de prijzen stegen in alle andere sectoren.

De OVAM erkende bij de opstart vier certificatie-instellingen om asbestdeskundigen op te leiden, te begeleiden en op hun werking toe te zien via deskcontroles en veldaudits. In het voorjaar stelde de OVAM vast dat de certificatie-instellingen het moeilijk hadden om deze taken te bolwerken. Toch bleven ze nieuwe asbestdeskundigen opleiden en aansluiten, terwijl er in de markt al een voldoende aanbod was. Daarom bezorgde de OVAM hen alle vier een voornemen tot schorsing. Om een effectieve schorsing te vermijden, moesten ze de OVAM aantonen te kunnen opschalen zonder afbreuk te doen aan de dienstverlening en kwaliteitsborging. Na evaluatie besliste de OVAM om voor één van de vier certificatie-instellingen tot een effectieve schorsing over te gaan.

Eén jaar na de invoering blijkt duidelijk hoe belangrijk het asbestattest is om eigenaars te informeren en te beschermen tegen asbestrisico's. In **65 %** van de woningen en gebouwen met een risicobouwjaar zijn één of meerdere asbesttoepassingen aanwezig. Het asbestattest toetst finaal of het gebouw asbestveilig is of niet. In **41 %** van de gevallen moeten eigenaars maatregelen nemen om tot een asbestveilige toestand te komen. Met een hele waaier aan instrumenten ondersteunen de OVAM en de Vlaamse overheid deze eigenaars om makkelijk en voordeliger asbest te laten verwijderen. Tegen 2040 wil Vlaanderen asbestveilig zijn.

→ Bekijk hier de [ondersteuning en subsidies bij asbestverwijdering](#).

CIRCULAIRE ECONOMIE

Partnerschap Vlaanderen Circulair

Sinds de oprichting in 2017 is Vlaanderen Circulair een erkend knooppunt (een regionale hub) om de transitie naar een circulaire economie binnen Vlaanderen te initiëren en te versnellen. Het partnerschap heeft de laatste jaren heel wat koplopers ondersteund om circulaire praktijken uit te testen en uit te bouwen. Deze aanpak heeft geloond. In heel wat sectoren zien nieuwe circulaire initiatieven het licht, zowel vanuit kleine als grote organisaties. Maar hoe kunnen we samen de omslag naar duurzame circulaire praktijken versnellen?

→ Lees er alles over in het [jaarverslag 2023 van Vlaanderen Circulair](#).

Ecodesign

Ecodesign Award 2023 met vijf nieuwe categorieën

Elk jaar dagen de OVAM en Vlaanderen Circulair studenten uit om circulaire oplossingen te bedenken voor actuele maatschappelijke problemen. In 2023 ging het al om de zeventiende editie en werden er vijf extra categorieën toegevoegd, gebaseerd op de expertise van de juryleden. De winnaar van de Ecodesign Award ontvangt een gouden smartphone met een netwerk van contacten. Winnaars in de andere categorieën krijgen specifieke ondersteuning van de juryleden.

- Ecodesign Award (OVAM en Vlaanderen Circulair): Cyclowash van Kieran Franck
- Business Potential (Flanders DC en Studio D): trolley van Miguel Deroo
- Industrial Design (Achilles Design): Paccobox van Emiel Goffin
- Sustainable Innovation (VITO): Cyclowash van Kieran Franck
- Human Interest (Knack Weekend): Rover van Tom De Koninck
- Inspiring Design (Design Museum Gent): SEAt Shell van Marieke De Backer

→ Lees meer over de winnaars en hun ontwerpen op www.ecodesignaward.be.

Resortecs wint Henry van de Velde Ecodesign by OVAM Award 2023

De Henry van de Velde Ecodesign by OVAM Award gaat naar ontwerpers of bedrijven die zich engageren om producten en diensten al tijdens de ontwerpfase duurzamer te maken. In 2023 mocht Resortecs de prijs in ontvangst nemen voor zijn warmteoplosbare stikdraden (Smart Stitch™) en thermische systemen (Smart Disassembly™). Dankzij dat systeem kunnen textielproducten snel en simpel uit elkaar gehaald worden, om de onderdelen opnieuw in te zetten met behoud van de kwaliteit. Resortecs paste het systeem onder meer toe op een circulaire ski-jas voor het Franse Decathlon.

→ Lees meer over het systeem van Resortecs en de andere winnaars op www.henryvandevelde.be.

Circulaire zorg

Ondersteuning voor innovatieve, circulaire projecten in de zorgsector

Vlaanderen Circulair en de OVAM lanceerden een oproep voor experimenteer-, demonstratie- en disseminatieprojecten gericht op het verminderen van materiaalgebruik in de (medische) verzorging. In totaal was er een budget van **2 miljoen euro** beschikbaar voor partnerschappen van (lokale) overheden, ondernemingen, onderzoeksinstituten en organisaties. Er zijn zeventien projecten goedgekeurd. Die gaan met hun consortia samen aan de slag om een systeemverandering te verankeren binnen de brede zorgsector.

Circulair bouwen

Green Deal Circulair Bouwen leverde 160 circulaire bouwprojecten op

De Green Deal Circulair Bouwen ging op 22 februari 2019 van start onder begeleiding van Embuild Vlaanderen, Vlaanderen Circulair en de OVAM. Daarbij gingen (privé)partners een vrijwillige overeenkomst aan met de Vlaamse overheid om een circulaire bouwpraktijk of circulaire producten uit te testen of anderen te ondersteunen bij hun experimenten. Samen met een onderzoeksgroep (Proeftuin Circulair Bouwen) konden er knelpunten gedetecteerd worden en mogelijke oplossingen getest. Vier jaar later vond het slotevent van deze Green Deal plaats. In de tussentijd engageerden **360** organisaties zich om samen **160** projecten rond circulair bouwen en verbouwen op te starten. De projecten richtten zich op de verschillende fasen van het bouwproces, inclusief slopen en hergebruik, en onderzochten nieuwe businessmodellen en juridische en financiële hefboomen. Tijdens de Green Deal werden ook verscheidene leermomenten, samenkomsten en workshops georganiseerd. Alle resultaten en leerlessen zijn verwerkt in de website bouwen.vlaanderen-circulair.be.

Het werk van de Green Deal Circulair Bouwen wordt nu voortgezet door de Werkagenda Circulair Bouwen en het [beleidsprogramma Op weg naar circulair bouwen 2022-2030](#).

→ Raadpleeg hier [het eindrapport van de Green Deal Circulair Bouwen](#).

Gerichte call Circulaire Bouweconomie afgerond

Eind 2023 werden de **29** projecten van de call Circulaire Bouweconomie afgerond. Er werden interessante resultaten neergezet door een veelheid van partners die samenwerkten op thema's als: passief bouwen, circulair aanbesteden, circulaire gebouwtechnieken, circulaire sloop, circulaire materialen ... De projecten ontvingen samen meer dan **2,7 miljoen euro** subsidies van Vlaanderen Circulair.

→ [Bekijk de projecten uit de call Circulaire Bouweconomie.](#)

Handleiding voor zelfbeoordeling van materialen

Binnen een circulaire economie worden materialen zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt in de kringloop. Om dat op een verantwoorde manier te doen, is het nodig om duidelijk te stellen wanneer een materiaal als afvalstof beschouwd wordt en wanneer het de afvalfase verlaat en opnieuw een grondstof is.

Voor materialen waarvoor geen Europese of VLAREMA-criteria bestaan, kan de houder op basis van een zelfbeoordeling beslissen of aan de nodige voorwaarden is voldaan. Die zelfbeoordeling moet gebeuren op basis van een handleiding van de OVAM. In 2023 publiceerde de OVAM de finale versie van die handleiding. Daarin zit de feedback van verschillende stakeholders vevat. De handleiding legt uit hoe de einde-afvalwetgeving werkt en bevat handige checklists om uit te zoeken of een materiaal de status 'einde-afval' of 'bijproduct' kan krijgen.

→ [Bekijk hier de handleiding.](#)

Hoe maak ik mijn gebouw toekomstgericht? Praktische gids voor opdrachtgevers

Toekomst- of veranderingsgericht bouwen betekent een gebouw zo ontwerpen of verbouwen dat het aangepast kan worden aan de veranderende noden van de gebruikers. Op die manier biedt het een antwoord op allerlei maatschappelijke en ecologische uitdagingen, zoals vergrijzing, nood aan meer scholen, schaarse open ruimte, uitputting van grondstoffen ... Bovendien behoudt een toekomstgericht gebouw langer zijn vastgoedwaarde. De OVAM publiceerde een gids om opdrachtgevers op weg te helpen met toekomstgerichte projecten. De gids geeft op een laagdrempelige manier inzicht in de algemene principes, bevat inspirerende voorbeeldprojecten en is vlot in de praktijk toe te passen.

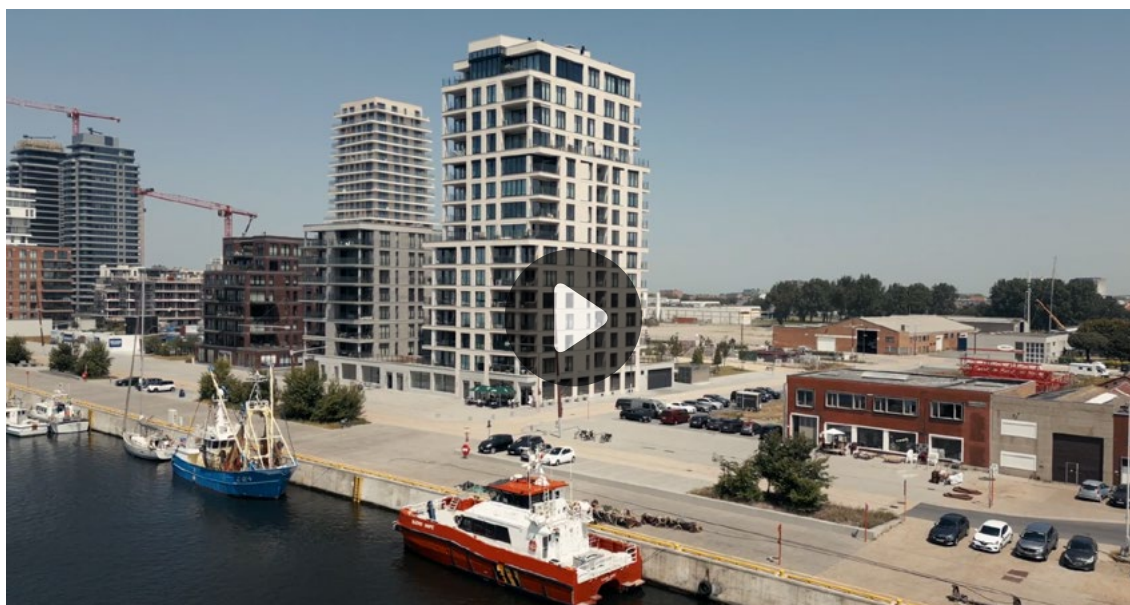
→ [Download hier de praktische gids toekomstgericht bouwen voor opdrachtgevers.](#)

Circulaire hub

Werking circulaire hub O.666 tot eind 2025 verzekerd

O.666 is een sociale circulaire hub waar burgers via cocreatieprojecten kunnen reflecteren over een inclusieve, ecologische toekomst. Het is in het bijzonder een plaats om te experimenteren met dromen en ideeën die de omgeving opwaarderen tot een circulair, klimaatadaptief en innovatief maakdistrict. Dat is ook de ambitie van het RUP Oosteroever Ondernemen. Daarom hebben de stad Oostende, de OVAM en O.666 in 2023 beslist om de samenwerking nog twee jaar voort te zetten. Met deze samenwerking is de sanering van deze voormalige brownfield op gang getrokken en wordt verwaarloosde maar belangrijke ruimte opnieuw benut. Extra troef is dat de plaats een echte hub geworden is van activiteiten in de circulaire economie en zelf een voorbeeld wordt van duurzaam en circulair bouwen.

Green Deal Huren en Delen start en houdt eerste Sharing Summit

Op 25 april 2023 ondertekenden zestig bedrijven en organisaties de Green Deal Huren en Delen, om de huur- en deelmarkt te versterken, te verduurzamen en te verenigen. Hun missie is het gedeelde gebruik van producten te realiseren, want de Vlaming heeft gemiddeld voor **5000 euro** aan spullen en gereedschap die hij amper benut. Een collectief van bedrijven en kennisorganisaties zal gedurende drie jaar de kansen en uitdagingen van de huur- en deelmarkt verkennen. Dat is een Europese primeur. Eind 2023 vond alvast de eerste Sharing Summit plaats, het netwerkevent voor de huur- en deelmarkt.

De Green Deal Huren en Delen is een initiatief van vzw WijDelen en Vlaanderen Circulair, gesteund door de Living Labs-subsidie van VLAIO.

Circulair Werk(t)

De resultaten van 12 sociaal-circulaire hubs

Circulair Werk(t) startte in 2020. Het programma wil de krachten uit de sociale en circulaire economie bundelen door twaalf hubs op te richten, verspreid over Vlaanderen. Daar vinden ondernemers, bedrijven, kennisinstellingen en financiers elkaar om aan de hand van concrete samenwerkingen het lokale sociaal-circulaire ondernemerschap te stimuleren. Een sociaal-circulaire hub is altijd opgevat als een partnerschap van op z'n minst een lokaal bestuur en een deelnemer uit zowel de reguliere als de sociale economie. Dat zo'n samenwerkingsmodel tot mooie resultaten leidt, bleek tijdens het slotevent in december 2023, waar ook het eindrapport van Circulair Werk(t) werd voorgesteld. Eind 2023 kwam er zicht op een verlenging van de hubs met steun van de Vlaamse overheid tot ten minste juni 2025.

→ Lees hier [het eindrapport van Circulair Werk\(t\)](#).

Circular Economy Office-project

Europees project circulaire kantoorinrichting

Kantoormeubilair vertegenwoordigt een grote markt, maar circulaire modellen zijn nog altijd maar een niche. Daarom startte Vlaanderen Circulair samen met dertien Europese partners het Circular Economy Office-project (CEO). Het doel is tegen 2026 de bestaande circulaire strategieën op te schalen en de circulaire kantoorpraktijk tot mainstream te verheffen. Het CEO-project zal een netwerk creëren van zowel aankopers als aanbieders van kantoormeubilair en hen samenbrengen op events, workshops en meer. De lessen die daaruit naar voren komen, zullen ook worden overgedragen naar meubilair in scholen, ziekenhuizen en particuliere huishoudens.

CEO is een Interreg North Sea-project.

KARMA

Europees project koppelt circulaire bouwstrategieën aan lokaal klimaatbeleid

Vlaanderen neemt deel aan het Interreg Europe-project KARMA. Daarin onderzoeken zeven partners uit vijf Europese landen hoe steden en gemeenten de transitie naar een klimaatneutrale samenleving kunnen versnellen via het duurzame beheer van bouw- en sloopafval, circulair ontwerp, aanbesteden en hergebruik in de bouw ... Gedurende drie jaar verkent elke partner de mogelijkheden van een lokaal of regionaal beleidsinstrument. Voor Vlaanderen is dat startpunt het Lokaal Energie- en Klimaatpact. In 2023 wisselden de deelnemers al goede praktijken en beloftevolle ideeën uit tijdens een bezoek aan Hamburg en het Roemeense Suceava.

Cmartlife

Tweede lichting circulaire ambassadeurs zwaait af

In 2023 namen **50** deelnemers uit Vlaanderen, Brussel en Wallonië deel aan de tweede editie van het circulair opleidingstraject Circular Ambassador Program: CAP Belgium. In een intens traject van zeven dagen kregen ze kennis, vaardigheden en praktische tools mee om binnen hun omgeving werk te maken van de circulaire economie en ook anderen te inspireren. De deelnemers gingen aan de slag met een concrete case waarvoor ze niet alleen oplossingen bedachten, maar ook onderzochten hoe ze die ideeën kunnen aanbrengen via effectieve storytelling. Tijdens het slotevent bij Greenbizz Brussels presenteerden de teams hun resultaten aan een breed publiek.

CAP Belgium werd georganiseerd door Vlaanderen Circulair, The Argonauts en Möbius, met de steun van Circular Wallonia, Leefmilieu Brussel, HUB Brussel, Innoviris en het Europese LIFE-programma.

GEZONDE GROND

Van bodembeheer naar bodemzorg

OVAM start proces voor vernieuwing wetgeving en betere bodembescherming

Het eerste Vlaamse bodemsaneringsdecreet dateert van 1995. Het maakte van Vlaanderen de toonaangevende Europese regio op het vlak van bodembeheer en dient nu als inspiratie om voor het eerst tot een Europese bodemregelgeving te komen. In 2023 formuleerde de OVAM een voorstel om het Vlaamse Bodemdecreet aan te passen. Dit proces loopt nog steeds. Daarnaast werkte ze ook aan standpunten die tijdens het Belgische voorzitterschap van de Raad van Europa aan bod kunnen komen.

Expertenpanel evalueert Bodemdecreet

Om zowel de voorstellen aan Europese als aan Vlaamse beleidsmakers voor te bereiden, vormde de OVAM een multidisciplinair expertenpanel. Daarin zetelen als experts de partners en belanghebbenden die van het Vlaamse bodembeleid een succes maakten: deskundigen, onderzoekers, juristen ... Een klankbordgroep met vertegenwoordigers van milieu- en natuurbewegingen, sectorfederaties uit de industrie, andere milieuagentschappen, de vastgoedsector en de lokale besturen adviseert het expertenpanel.

Het expertenpanel evalueert het Vlaamse Bodemdecreet en focust daarbij op het vereenvoudigen en versnellen van procedures en de verdere aanpak van het resterende historische bodempassief. Ook een bredere invulling van het concept 'gezonde bodem' is een belangrijk thema en moet zowel het perspectief van de eigenlijke bodemkwaliteit als de relatie met de gezondheid van mens en omgeving omvatten. De omgang met diffuse verontreiniging en restverontreiniging in de bodem en de relatie met water- en luchtkwaliteit krijgen daarbij uitvoerige aandacht. Op die manier hebben we ook meer zicht op de globale druk op onze omgeving.

→ Beluister hier de [OVAM-podcast Planeet Circul'air over bodemzorg](#).

Bodemcampagne

De OVAM laat Vlamingen massaal naar de bodem kijken

De OVAM werkt sinds 1996 aan het wegwerken van de historische verontreiniging van **85 000** risicogronden. Ondertussen is al bijna **60 %** van die gronden onderzocht. Om de informatie uit die onderzoeken voor iedereen toegankelijk te maken, lanceerde de OVAM in december 2023 [bodemkwaliteit.be](#), een interactieve kaart over de bodemkwaliteit in Vlaanderen. De kaart heeft een zoekfunctie op basis van adres en geeft per perceel aan of het om risicogrond gaat, of er al een bodemonderzoek is uitgevoerd, of er verontreiniging is vastgesteld en of er verder onderzoek of sanering nodig is.

Om de lancering van [bodemkwaliteit.be](#) in de kijker te zetten, organiseerde de OVAM een ludieke actie op het veld van Club Brugge, net voor de aftrap. Sinds de start van de campagne vonden al meer dan **300 000** Vlamingen hun weg naar [bodemkwaliteit.be](#) om te kijken hoe het gesteld is met de grond waarop ze leven.

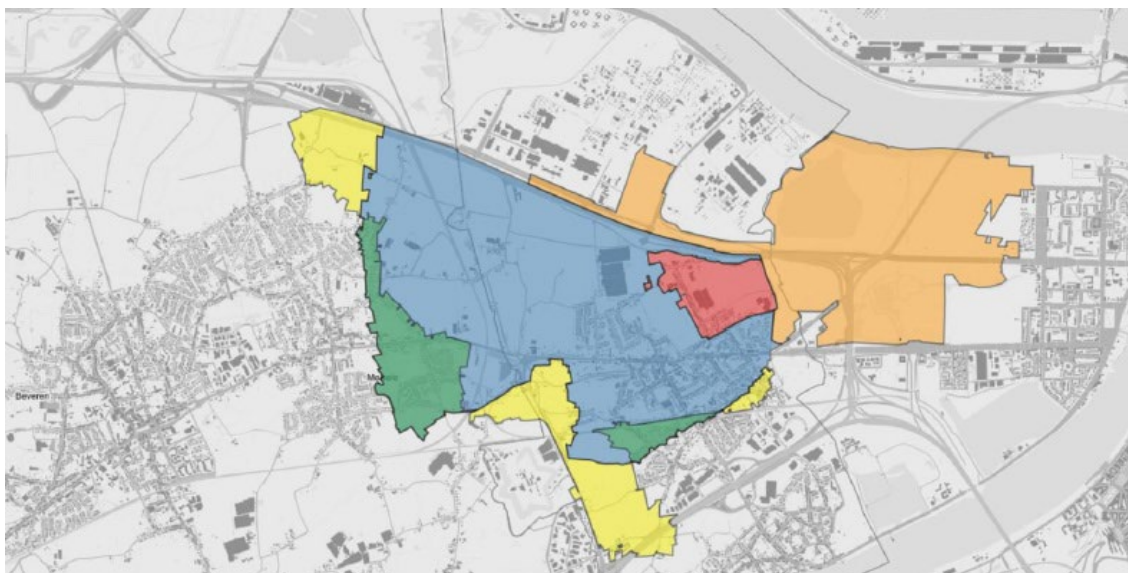
Zorgwekkende stoffen waaronder PFAS

Vlaamse Regering keurt tijdelijk handelingskader PFAS goed

De Vlaamse Regering heeft de toetsingswaarden voor PFAS vastgelegd in een juridisch bindend, tijdelijk handelingskader voor het gebruik van PFAS-houdende bodemmaterialen en voor de invulling van het saneringscriterium. Wegens de snel wijzigende wetenschappelijke inzichten werden er geen 'normen' vastgelegd in het VLAREBO. De Vlaamse Regering koos ervoor de waarden vast te leggen in een besluit dat duidelijkheid en rechtszekerheid moet bieden voor beroepsgroepen, en garandeert dat er boven de toetsingswaarden geen vrij gebruik van uitgegraven bodemmaterialen kan plaatsvinden. Het handelingskader zal jaarlijks geëvalueerd en bijgestuurd worden zolang er geen normen vastliggen.

Update Zwijndrecht

Als lid van het Beheercomité en verantwoordelijke voor het secretariaat van het Saneringsverbond volgt de OVAM de gefaseerde uitvoering van de bodemonderzoeken en de bodemsanering van het 3M-dossier verder op. Waar nodig wordt handhavend opgetreden ten opzichte van 3M Belgium.

Update Willebroek

In 2021 toonde verkennend bodemonderzoek aan dat op de vroegere site van de fabriek De Naeyer in Willebroek de bodem verontreinigd is met PFAS. Daarop werd beslist om een uitgebreid bodemonderzoek uit te voeren en de volledige woonzone van een propere leeflaag te voorzien in het kader van voorzorgsmaatregelen. In de loop van 2023 hebben de voor- en achtertuinen en onverharde delen van het openbaar domein binnen zone F (prioritaire zone met bewoonde percelen waar nog geen tuin was aangelegd) een propere leeflaag gekregen. Er is ook onderzoek gedaan naar PFAS in het huisstof. Daarbij werd geen gezondheidsrisico vastgesteld. Voorlopig blijven de [no regret-maatregelen](#) wel van kracht omdat de *no regret*-zone verder reikt dan zone F. In de volgende stap zal grootschalig bodemonderzoek de bodem- en grondwaterverontreiniging verder in kaart brengen.

Sanering

Arseenfabriek Bocholt: sanering start in symbolisch bodemdossier

De arseenfabriek in Bocholt werd grotendeels afgebroken in 1985. Het gaat hier om het eerste bodemsaneringsdossier dat de OVAM ooit opstartte onder het eerste Vlaamse Bodemdecreet. In 2001 werd het verontreinigde puin zorgvuldig afgegraven en afgedekt. Maar er is ook sprake van bodem- en grondwaterverontreiniging. Die sanering start in 2024: het grondwater in de ondiepe waterlagen wordt gezuiverd en de verontreinigde bodem wordt afgegraven en opgeslagen in een geïsoleerde berging. De OVAM zal bijkomend onderzoek doen naar de verontreiniging in de diepere grondwaterlagen en de atmosferische depositie in de omgeving. In oktober 2023 vonden er al twee vergaderingen plaats om de inwoners van Bocholt en Oudsbergen te informeren.

→ Lees hier meer over [de sanering van de arseenfabriek in Bocholt](#).

OVAM zet deuren van saneringswerf Electra in Mortsel open

De bodem en het grondwater van de voormalige droogkuissite Electra in Mortsel zijn verontreinigd met vluchtige organische chloorverbindingen (VOC). De saneringswerken van het terrein begonnen in het voorjaar van 2023 en nemen ongeveer één jaar in beslag. Als onderdeel van het saneringsproces wordt de bodem verhit tot **95 °C** om de verontreiniging te laten vrijkomen en daarna op te vangen. Dat proces heeft een impact op de omwonenden. Ze konden op 23 juni 2023 de werf bezoeken voor een toelichting over de gebruikte saneringstechniek. Zodra de thermische sanering werd opgestart, mocht er niemand meer op het terrein omwille van veiligheidsmaatregelen.

→ Lees hier meer over [de sanering van de Electra-site in Mortsel](#).

Waterbodem

Aan de slag met de waterbodemverkenner

De waterbodemverkenner verzamelt gegevens over de kwaliteit van de waterbodem in Vlaamse waterlopen. In april 2023 maakte de OVAM die data toegankelijk voor het publiek via het portaal van Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV). Bij die gelegenheid organiseerden de OVAM en haar partners een webinar over het gebruik van de verkenner aan de hand van concrete vragen en gevalsstudies.

→ Herbekijk hier [de webinar](#).

Lessen uit het RESANAT-project

RESANAT, ofwel 'restverontreiniging saneren met *nature-based* technieken', was een Vlaams-Nederlandse samenwerking om innovatieve en duurzame saneringstechnieken voor polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) en olie te verfijnen. Drie pilootproeven maakten gebruik van planten, micro-organismen, natuurlijke materialen en wind- en zonne-energie om restverontreiniging te beheersen. Daarnaast testte RESANAT een aantal innovatieve meettechnieken. In het voorjaar van 2023 werd het RESANAT-project afgerond met de publicatie van het eindrapport en de *lessons learned*.

→ Lees hier [het eindrapport en de lessons learned van RESANAT](#).

Vrijwillig beschrijvend bodemonderzoek brengt verontreiniging Grote Nete in kaart

In het gebied van de Grote Nete in Lier, Berlaar, Nijlen en Heist-op-den-Berg deed de OVAM vrijwillig onderzoek naar historische verontreiniging met zware metalen door de Kempense industrie. Daaruit bleek dat er verhoogde concentraties van zware metalen aanwezig zijn in de waterbodem van de Grote Nete, op de oevers en in de overstromingsgebieden. Voor de omwonenden zijn er geen gezondheidsrisico's als ze de aanbevolen gebruiksadviezen volgen, en recreatie blijft mogelijk zonder bijkomende maatregelen. Er bestaat wel een risico op een verspreiding van de verontreiniging. Op basis van het beschrijvend bodemonderzoek blijkt een sanering noodzakelijk. De waterloopbeheerder zal daarvoor de volgende stappen moeten zetten.

→ Lees hier meer over [het bodemonderzoek in het gebied van de Grote Nete](#).

Winterbeek: grootste saneringsoperatie van waterlopen ooit afgerond

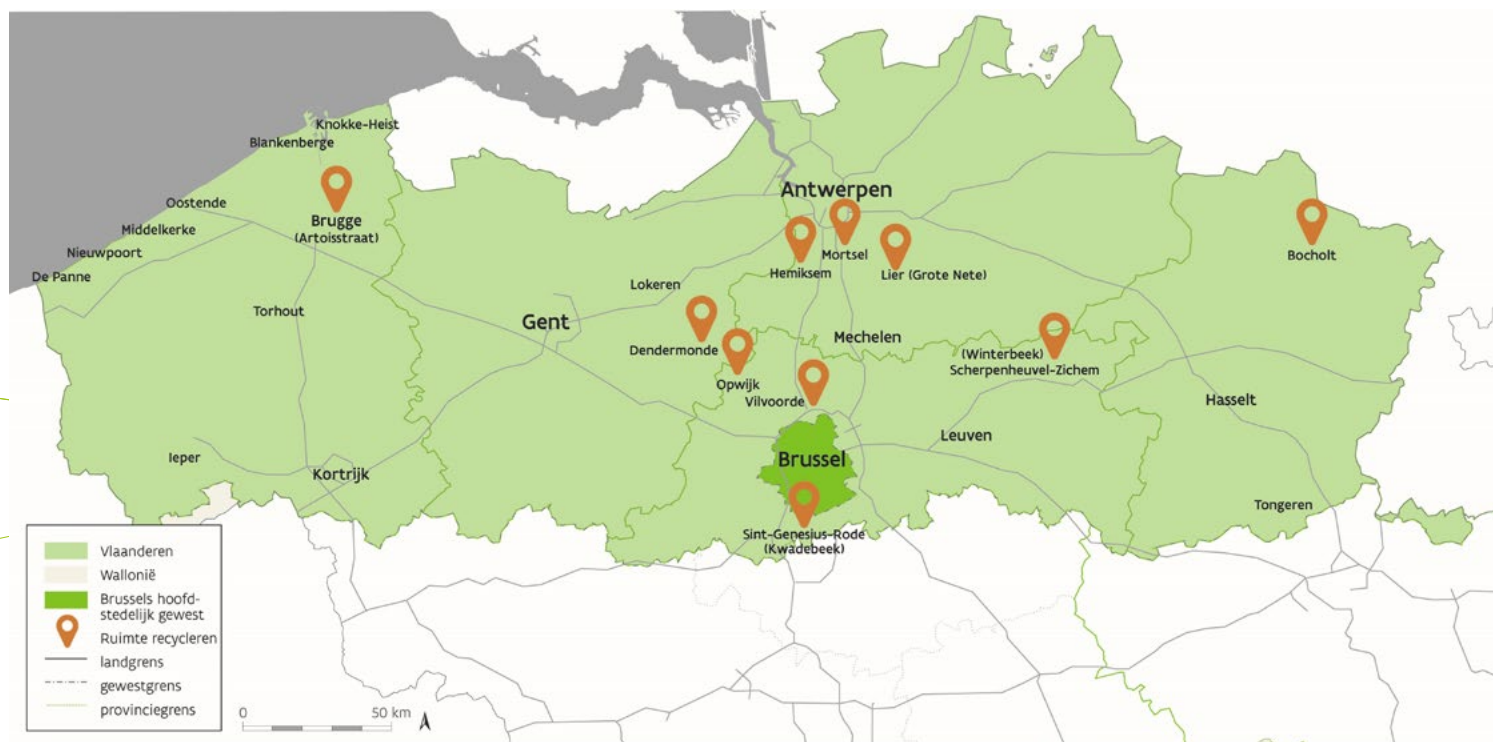

De Winterbeek en het aanpalende valleigebied waren over een afstand van **17 kilometer** verontreinigd met zware metalen en zouten door de historische lozingen van Tessenderlo Group. Het chemiebedrijf en de Vlaamse overheid werkten er samen aan een grootschalige saneringsoperatie, waarbij in totaal **258 000 ton** grond van de vervuilde oevers en de waterbodem verwijderd werd. In het kwetsbare natuurgebied Kloosterbeemden werkten de OVAM, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en beheerder Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) een natuurgebaseerde saneringsaanpak uit die focust op de vernatting van het hele gebied. De werken werden mee gefinancierd door het Europese LIFE-project NARMENA (Nature-based Remediation of Metal pollutants in Nature Areas to increase water storage capacity). De VMM voerde samen met de Universiteit Antwerpen en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) een grootschalige campagne uit om de effecten van de sanering te monitoren. De resultaten tonen aan dat de situatie in het water en de waterbodem sterk verbeterd is.

RUIMTE RECYCLEREN

Grote Nete (deelgebied 4)

Na een vrijwillig beschrijvend bodemonderzoek in het gebied van de Grote Nete in Lier, Berlaar, Nijlen en Heist-op-den-Berg bleek er historische verontreiniging met zware metalen aanwezig te zijn in de waterbodem van de Grote Nete, op de oevers en in de overstromingsgebieden. Er zijn geen gezondheidsrisico's voor de omwonenden als ze de gebruiksadviezen opvolgen. Ook recreatie in het gebied blijft mogelijk. Een sanering is noodzakelijk. Daarvoor zal de waterloopbeheerder de volgende stappen moeten zetten.

Arseenfabriek Bocholt

In 2001 werd de grond al afgedekt om de omgeving te beschermen tegen de arseenvervuiling, en in 2024 start de OVAM met de sanering van de grond en het grondwater. De verontreinigde grond wordt opgeslagen in een geïsoleerde berging, het grondwater wordt opgepompt en gezuiverd. De werken zullen plaatsvinden van april 2024 tot december 2025. Er wordt ook een aanvullend onderzoek opgestart naar de vervuiling in het diepere grondwater stroomafwaarts en naar de sanering van de atmosferische depositie in de omgeving.

Electra Mortsel

In het voorjaar van 2023 startte aannemer HMVT met de bodemsaneringswerken van de voormalige droogkuisite Electra, in opdracht van de OVAM.

Massive Mortsel

De eerste fase van de bodemsaneringswerken op de voormalige terreinen van Massive en omgeving is in augustus 2023 opgestart in opdracht van de OVAM. Er werden injectiefilters geplaatst om voedingsstoffen in de bodem te infiltreren. Zo worden micro-organismen gestimuleerd om de verontreiniging met gechloreerde oplosmiddelen biologisch af te breken. Begin 2024 werd de tweede fase ingediend bij de OVAM.

Artoisstraat Brugge

Bodemdeskundige AMIBO voert in opdracht van de OVAM al geruime tijd binnenluchtmetingen uit in het pand. Ondanks eerdere aanpassingen stelde AMIBO nog steeds verhoogde waarden van chloorkoolwaterstoffen vast. Op basis van de metingen verleende het Department Zorg adviezen aan de bewoners. Ondertussen worden mogelijke blootstellingsroutes opgespoord en afgedicht waar mogelijk. Ook start de aannemer met bodemluchtexttractie ter hoogte van het openbaar domein. Nadien volgen nieuwe metingen.

CAT-site Vilvoorde

Voor deze voormalige parking van Renault Industrie Belgique nv is een Brownfieldconvenant gesloten. In het kader daarvan zal de OVAM alle noodzakelijke maatregelen rond de bodemverontreiniging uitvoeren. Renault Industrie Belgique kreeg vrijstelling van saneringsplicht. Uit het siteonderzoek bleek dat de bodem en het grondwater dermate zwaar verontreinigd zijn, dat verdere sanering noodzakelijk is. Op de Renaultsite zijn twee grote bronzones vastgesteld. Eén bronzone is gelinkt aan een huishoudelijk stort. De andere is van onbekende oorsprong, maar er werden duidelijk hoge concentraties aan benzeen vastgesteld die tot humane en verspreidingsrisico's leiden.

Voor het terreindeel CAT-West, ten oosten van station Vilvoorde, werd eind 2023 een samenwerkingsovereenkomst met de eigenaars/ontwikkelaars voorgesteld. Zij zullen de herontwikkeling en sanering op elkaar afstemmen. De Vlaamse overheid investeert **6,3 miljoen euro** in de sanering van de stortberg. De Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving zal namens de OVAM de samenwerkingsovereenkomst voor de sanering ondertekenen.

Oude Vest Dendermonde

In juni 2021 werd de eerste fase van de bodemsaneringswerken op de voormalige gassite aan de Oude Vest uitgevoerd. In oktober 2023 ging de tweede fase van start. Tijdens beide fasen werd grond verontreinigd met teer en asbest afgegraven en afgevoerd, en grondwater opgepompt en gezuiverd.

Processiestraat Opwijk

De eerste fase van de bodemsaneringswerken werd in augustus 2023 uitgevoerd, de tweede in oktober 2023. Aansluitend werden de Sint-Pauluszaal en het Sint-Pauluscafé gesloopt in het kader van de herontwikkeling van de site. Bij de sanering werd grond verontreinigd met minerale olie ontgraven en grondwater opgepompt en gezuiverd.

Beschrijvend Bodemonderzoek Olmstraat Vilvoorde

De OVAM is sinds 2020 eigenaar van de voormalige inktfabriek. Van september 2021 tot en met februari 2022 voerde de OVAM sloopwerken uit op het terrein. Op dit moment is het terrein volledig gesloopt en veilig voor de omgeving. Voor de eigenlijke bodemsanering kan starten, doet de OVAM de nodige onderzoeken. De erkende bodemsaneringsdeskundige Sweco heeft in meerdere fasen de complexe verontreiniging al in kaart gebracht. De grondwaterverontreiniging vormt geen onmiddellijk gevaar, maar in afwachting van de sanering raadt de OVAM af om grondwater op te pompen en te gebruiken als drinkwater, als sproeiwater of om te baden en te douchen. De OVAM en de stad Vilvoorde gaan, dankzij een recent ondertekende samenwerkingsovereenkomst, samen op zoek naar een duurzame ontwikkeling van de terreinen in eigendom van de OVAM.

Kwadebeek

In Sint-Genesius-Rode is in oktober 2023 de sanering van een voormalig stort gestart. Na de ruiming van het stort starten de partners met de herinrichting van de beekvallei om overstromingen in de nabijgelegen woonkernen te voorkomen. Naast de waterbergende functie krijgt de vallei ook een gepaste ecologische inrichting en wordt er ingezet op landschapsherstel. De werken passen volledig in het lokale beheerplan van Natuurpunt Sint-Genesius-Rode en Linkebeek. Het project kadert in de Blue Deal en wordt gefinancierd door de gemeente en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Winterbeek

De voorbije zeven jaar werd er gewerkt aan **17 kilometer** waterloop en oevers. De historische verontreiniging met zware metalen en zouten werd waar mogelijk weggenomen en veilig opgeslagen door Tessenderlo Group. In het kwetsbare natuurgebied Kloosterbeemden kozen de OVAM en de VMM, samen met beheerder ANB en het INBO, voor een saneringsaanpak die focust op de vernatting van het hele gebied. De werken werden meegefinancierd door het Europese LIFE-project NARMENA.

Oude Bekaert-site Hemiksem

Aannemers DEME Environmental en Aertssen Infra startten eind 2023 met de laatste fase van de sanering, waarbij ze de verontreinigde grond hermetisch inkapselen. Ze zullen ook een dikke toplaag propere grond aanbrengen, waarna de site klaar is voor de ontwikkeling van de duurzame woonwijk Park Aan De Stroom. Daarmee wordt in totaal **197 700 m²** aan fabrieksterreinen onthard met een grote bufferzone voor regenwater, als onderdeel van de Blue Deal. De aanvoer van grond voor de bouwwerken gebeurt hoofdzakelijk over het water, wat **54 000** minder vrachtwagenbewegingen betekent. De sanering van de historische bodemverontreiniging op de Oude Bekaert-site gebeurt met een samenwerkingsovereenkomst tussen de OVAM en vastgoedontwikkelaars Compagnie Het Zoute, Odebrecht en Novus Projects.

Stortplaatsen

Kansenverkenner stortplaatsen gelanceerd

Welk tweede leven is er mogelijk voor oude stortplaatsen? Om die vraag te beantwoorden, kunnen projectontwikkelaars, gemeenten en eigenaars van stortplaatsen terecht op de Kansenverkenner stortplaatsen. Die geeft aan welke kansen een locatie biedt op basis van ruimtelijke kenmerken van de stortplaats en de omgeving eromheen. Er zijn specifieke 'kansenkaarten' voor specifieke beleidsthema's: natuur, water, wonen en groene energie. De Kansenverkenner kwam tot stand in samenwerking met de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO).

→ Raadpleeg hier de [Kansenverkenner stortplaatsen](#).

Regeneratis: nieuwe resultaten van Europese projectwerking rond stortplaatsen

In het najaar van 2023 werd het Interreg-project Regeneratis afgerond. Samen met negen partners deed de OVAM onderzoek naar de herwinningsmogelijkheden van grondstoffen op metallurgische sites en hun bijbehorende stortplaatsen. Nu worden die metallurgische afvalstromen, zoals schroot en afval met een hoog ijzergehalte, standaard behandeld en gezuiverd, maar dat was vroeger niet het geval. Er is op oude sites dus nog veel potentieel voor urban mining, het terugwinnen van waardevolle grondstoffen en materialen.

De [Regeneratis-website](#) biedt diverse toepassingen voor gebruikers die valorisatiemogelijkheden zoeken.

Regeneratis is niet het eerste Europese project rond de mogelijkheden van (voormalige) stortplaatsen. Eerder waren er het Enhanced Landfill Mining (ELFM)-programma, het Interreg-project [COCOON](#) en het Interreg-project [Rawfill](#).

INTERNATIONAAL BELEID

Afvalbeleid

Samenwerkingsakkoord grensoverschrijdende afvaltransporten

De bevoegde autoriteiten hebben het samenwerkingsakkoord over grensoverschrijdende afvaltransporten goedgekeurd. Het akkoord duidt de Interregionale Verpakkingscommissie (IVC) aan als de bevoegde autoriteit voor de doorvoer van afval door België. Dat is een vereiste van de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA), die stipuleert dat er per lidstaat maar één bevoegde autoriteit kan zijn. Het samenwerkingsakkoord legt de afspraken vast voor het formele overleg tussen de betrokken partijen: de drie gewesten, en op federaal niveau de politie, de douane en justitie.

Europa zet extra in op de toegang tot kritieke grondstoffen

Op 16 maart 2023 publiceerde de Europese Commissie de *Critical Raw Materials Act*. Die moet Europa minder afhankelijk maken van derde partijen voor de aanlevering van diverse essentiële grondstoffen, zoals lithium, kobalt, nikkel en zeldzame aardmetalen. De maatregel bevat drie belangrijke doelstellingen:

- tegen 2030 **10 %** van die grondstoffen waar behoefte aan is ontginnen en **40 %** verwerken in Europa;
- tegen 2030 **25 %** van die behoefte invullen via recyclage;
- inzetten op strategische partnerschappen met betrouwbare partners om een duurzame aanvoer te verzekeren.

De verordening bevat een volledig hoofdstuk rond duurzaamheid, waarbij de nadruk op circulariteit ligt. Zo zal elke lidstaat een programma moeten opmaken met maatregelen om de groei van het verbruik van kritieke grondstoffen te minderen, om aan afvalpreventie te doen, om het hergebruik en het herstel van producten met kritieke grondstoffen te stimuleren, om de inzameling, sortering en recyclage van afval met kritieke grondstoffen te verbeteren, en om het gebruik van secundaire kritieke grondstoffen te verhogen. Er ligt dus nog wel wat werk op de plank, maar de verordening biedt alvast een mooie kans om het OVAM-beleid op dit punt verder te versterken.

Europese pluim voor ons afvalbeleid

In 2023 publiceerde de Europese Commissie een *Waste Early Warning Report*. Dat is een tussentijdse evaluatie, gebaseerd op de cijfers van 2019, over de vorderingen van lidstaten om de doelstellingen te halen van de Kaderrichtlijn afvalstoffen, de Verpakkingsrichtlijn en de Stortrichtlijn. Volgens het rapport is België een van de koplopers op het vlak van afvalbeleid. De Commissie benoemt expliciet een aantal goede elementen uit ons beleid, zoals het stortverbod voor biologisch afval en restafval, de kostenaanrekening voor restafval, de capaciteit om biologisch afval te verwerken, en de selectieve inzameling van verpakkingen. Dat is het resultaat van de sterke samenwerking tussen onze gemeenten en intercommunales, onze burgers, onze bedrijven en natuurlijk onze eigen OVAM-medewerkers. Maar er is zeker nog een weg te gaan. Daarom blijven we werken aan een sterker beleid, zoals met het nieuwe Lokaal Materialenplan, zodat we in de toekomst in de kopgroep blijven.

Nieuwe EVOA: strengere regels en beter kader

Na twee jaar onderhandelen is er een politiek akkoord over een nieuwe Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA). Die omvat onder meer strengere regels voor de export van afval naar derde landen. De export van ongevaarlijk afval naar niet-OESO-landen kan enkel nog als het land dat goedkeurt en aantoonst dat het dat afval op een milieuvriendelijke wijze kan verwerken. Voor ongevaarlijk plastic afval (B3011) geldt een exportban. Daarnaast biedt de nieuwe EVOA een beter kader om afval binnen de EU te recupereren en te hergebruiken. Er komt ook een duidelijkere kennisgevingsprocedure, die digitaal moet gebeuren tussen de lidstaten.

Internationaal verdrag tegen kunststofvervuiling

De Verenigde Naties werken aan een internationaal, juridisch bindend instrument om plasticvervuiling in een brede context tegen te gaan. Het verdrag wordt voorbereid tijdens vijf onderhandelingsronden (INC), waarvan de derde sessie (INC-3) plaatsvond in Kenia in november 2023. De OVAM is een van de organisaties die mee het Vlaamse standpunt bepalen en maakte deel uit van het Belgische onderhandelingssteam in Kenia.

Binnen het lopende Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie coördineert hetzelfde team ook het Europese standpunt en onderhoudt het de dialoog met andere landen in de internationale context. INC-3 was dus een belangrijke gelegenheid voor de Belgische onderhandelaars om de basis te leggen voor INC-4 in april 2024 in Canada.

Duurzaam materialengebruik

Nieuwe regels voor berekening hoeveelheid gerecycleerd materiaal in producten

Sinds 2019 roept de Europese Unie haar lidstaten met de *Single-Use Plastics*-richtlijn op om plasticvervuiling aan te pakken. De richtlijn wil ook het gebruik van gerecycleerde materialen in nieuwe kunststofproducten en -verpakkingen verhogen. In november 2023 publiceerde de Europese Commissie een uitvoeringsbesluit met de regels voor het berekenen, verifiëren en declareren van het gehalte aan gerecycleerde kunststof in drankflessen voor eenmalig gebruik. Het besluit is bedoeld om uniforme regels te garanderen en is rechtstreeks van kracht in alle lidstaten.

In de loop van 2024 volgt er nog complementaire Europese regelgeving voor de berekening van recyclaat uit chemische recyclagetechnologieën. Deze nieuwe regels zullen wellicht een referentie vormen voor doelstellingen op het vlak van het gebruik van recyclaat, zoals bepaald in andere wetgevende initiatieven zoals de Verpakkingsrichtlijn, de *Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR)* en de *End-of-Life Vehicles Regulation (ELV-richtlijn)*.

Vlaams-Nederlandse top

België en Nederland bundelen krachten voor circulaire transitie

Op woensdag 21 juni 2023 organiseerden de Nederlandse ambassade in België en het Nederlandse consulaat-generaal in Antwerpen de eerste editie van het Climate Tech Forum. Daar konden bedrijven, kennisinstellingen en vertegenwoordigers uit het publieke domein kennis uitwisselen en nieuwe inzichten opdoen over de toekomst van groene waterstof, klimaatneutraal en circulair bouwen, toekomstgerichte landbouw en slimme en duurzame mobiliteit. Het evenement vond plaats in de iconische Gare Maritime tijdens het staatsbezoek van koning Willem-Alexander en koningin Máxima aan België. Tijdens het forum vonden meer dan vierhonderd matchmakinggesprekken plaats tussen Nederlandse en Belgische bedrijven om circulaire samenwerkingen in de praktijk te brengen.

ONZE PRESTATIES

Opvolging van het bodem- en afvalbeheer

135

adviesvragen
grondstofverklaringen

151

bodemsaneringsprojecten

2725

oriënterende
bodemonderzoeken

174

oriënterende en beschrijvende
bodemonderzoeken (obbo)

656

adviesvragen
milieuvergunningen

349

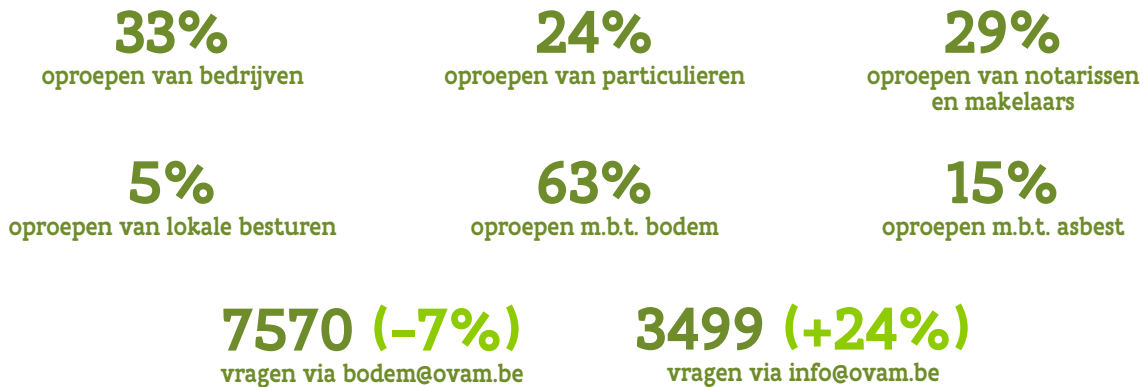
beschrijvende
bodemonderzoeken

264 564

afgeleverde bodemattesten

De OVAM is de overheidsinstantie die bevoegd is voor een aantal onderdelen van het bodem-, afval- en materialenbeheer. In die hoedanigheid leverden we **264 564** bodemattesten af, gaven we advies over **656** milieuvergunningen, en beoordeelden we **2725** oriënterende en **349** beschrijvende bodemonderzoeken.

Cijfers klantenbeheer

Met vragen over bodem, asbest, afval- en materialenbeheer en algemene diensten kunt u terecht op onze dienst klantenbeheer. Sinds juli 2023 zijn onze nieuwe telefonische openingstijden: **10-12 uur** en **14-16 uur**.

In 2023 ging **63 %** van alle telefonische oproepen over bodemvragen, **15 %** over asbest en **22 %** over andere onderwerpen. **87 %** van particuliere oproepen en **94 %** van de oproepen door een notaris of makelaar werden volledig binnen het team afgehandeld.

De bodemvragen komen vooral van de notaris en vastgoedmakelaar en hebben betrekking op de bruikbaarheid van het bodemattest en de verplichtingen bij overdracht. We ontwikkelden een hulptool waarin de notaris, vastgoedmakelaar of burger kan nagaan of een afgeleverd bodemattest bruikbaar is in het kader van een voorgenomen overdracht.

In 2023 heeft de OVAM samengewerkt met de Vlaamse infolijn om vragen afkomstig van de burger die handelen over asbest op te nemen. Daar werden bijna **1000** vragen ondervangen. Zowel de OVAM als de Vlaamse infolijn ervoeren deze samenwerking als zeer positief. Omdat het aantal telefoons in de tweede jaarhelft van 2023 beperkt was, neemt het team klantenbeheer deze vragen vanaf 2024 terug op.

MVO 2023

VOKA-charter

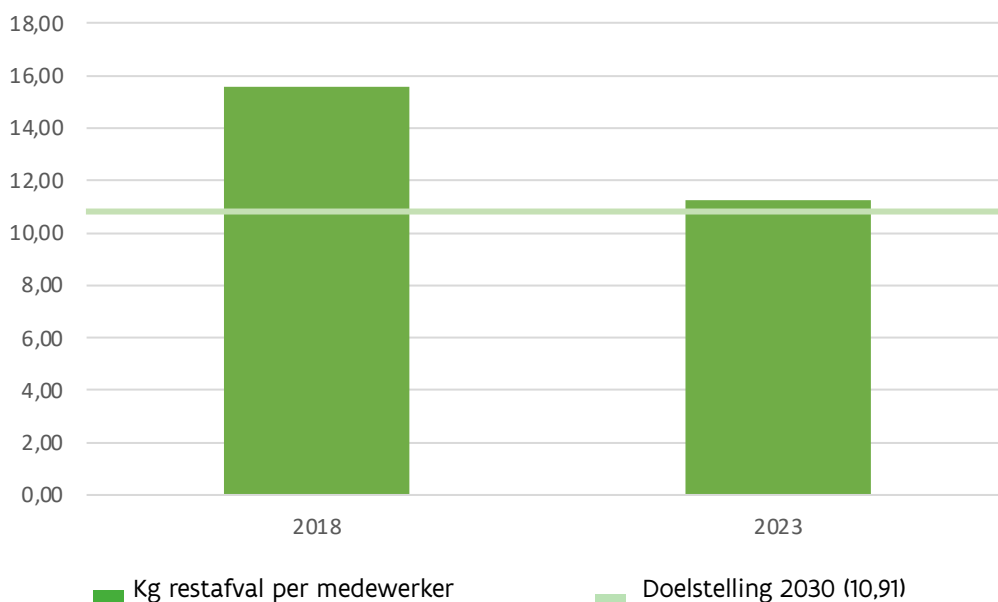
In 2023 behaalde de OVAM voor de zevende keer het VOKA-charter duurzaam ondernemen. Via een tiental acties bevorderden we maatschappelijk ondernemen binnen en buiten onze organisatie.

Restafval per medewerker

In 2023 bedroeg de hoeveelheid restafval per medewerker **11,2 kg**, ongeveer evenveel als in 2022. Daarmee halen we alvast de Vlaamse doelstelling uit het 'Uitvoeringsplan Huishoudelijk Afval en Gelijkaardig Bedrijfsafval': een reductie van **15 %** t.o.v. 2013. In 2023 werd het nieuw uitvoeringsplan, 'Lokaal Materialenplan', goedgekeurd met een nieuwe Vlaamse doelstelling: we wensen in Vlaanderen tegen 2030 een reductie van het bedrijfsrestafval te behalen van **30 %** ten opzichte van 2018. We legden onszelf dezelfde doelstelling op. Onderstaande grafiek toont dat we in 2023 al in de buurt komen van die doelstelling.

Hoeveelheid restafval per medewerker
(kg) per jaar t.o.v. doelstelling 2030

Fairphone

In het najaar van 2022 hebben we een proefproject opgestart met een twintigtal Fairphones. In 2023 (na drie en zes maanden) hielden we een tevredenheidsenquête. Daaruit bleek dat de medewerkers in het algemeen meer tevreden zijn met de Fairphone dan met het vorige smartphonemerk.

De directieraad besliste op basis van de evaluatie om het aantal Fairphones te verhogen en het gebruik te promoten. Na twee jaar zal een nieuwe evaluatie plaatsvinden. Daarnaast onderzoekt het team ICT de mogelijkheden om refurbished smartphones aan te kopen. Ze gaan ook na bij collega-entiteiten wat zij doen om gebruikerstevredenheid te verhogen.

Sportlabel

De OVAM behaalde het label van Sportbedrijf 2023-2024 van Sport Vlaanderen. Wij moedigen woon- werk verkeer met de fiets aan en ergonomiecoaches stimuleren een goede houding aan het bureau. We steunen de fietsploegen van Kom Op Tegen Kanker en OVAM'ers rennen elk jaar om de beker van de Dijleloop. We organiseren online sportsessies, te volgen van thuis of op kantoor. In het gerenoveerde OVAM-gebouw – dat nu VAC Rik Wouters heet – komt een nieuwe fitnesszaal, zodat we ook meer op kantoor kunnen sporten.

Cijfers MVO

Vrouwen in leidinggevende functies

Werknemers met een handicap of chronische aandoening

Personeelsleden met een migratieachtergrond

Kilogram restafval per medewerker per jaar

Relatief elektriciteitsverbruik (in functie van de bezetting van het gebouw)

Grotendeels te maken met verbouwingen
waardoor meer dan de helft van het
gebouw gans 2023 leeg stond

Rechtstreekse CO₂-uitstoot (in functie van de bezetting van het gebouw)

Sinds 2023 houden we enkel rekening met het relatief verbruik

A close-up photograph of a person's hands in a dark business suit, holding a silver calculator and a pen. They are working on a desk with an open notebook, a keyboard, and some documents. The background is blurred, showing an office environment.

ONZE JAARREKENING

Bekijk hier onze jaarrekening en ons organigram.

BEGROTING 2023 - OVAM

ONTVANGSTEN

Overgedragen saldo en kredietverlening EU-instellingen	€ 6.101.224
Ontvangsten werking en toelagen: voor een onderbouwd bodembeleid	€ 18.865.864
Ontvangsten werking en toelagen: voor een onderbouwd afval- en materialenbeleid	€ 15.283.415
Ontvangsten interne stromen overdrachten uit het Minafonds	€ 31.520.646
Ontvangsten interne stromen overdrachten uit de departementale begroting	€ 28.376.459
Opname uit het Bodembeschermingsfonds	€ 27.414.409
Totaal	€ 127.562.017

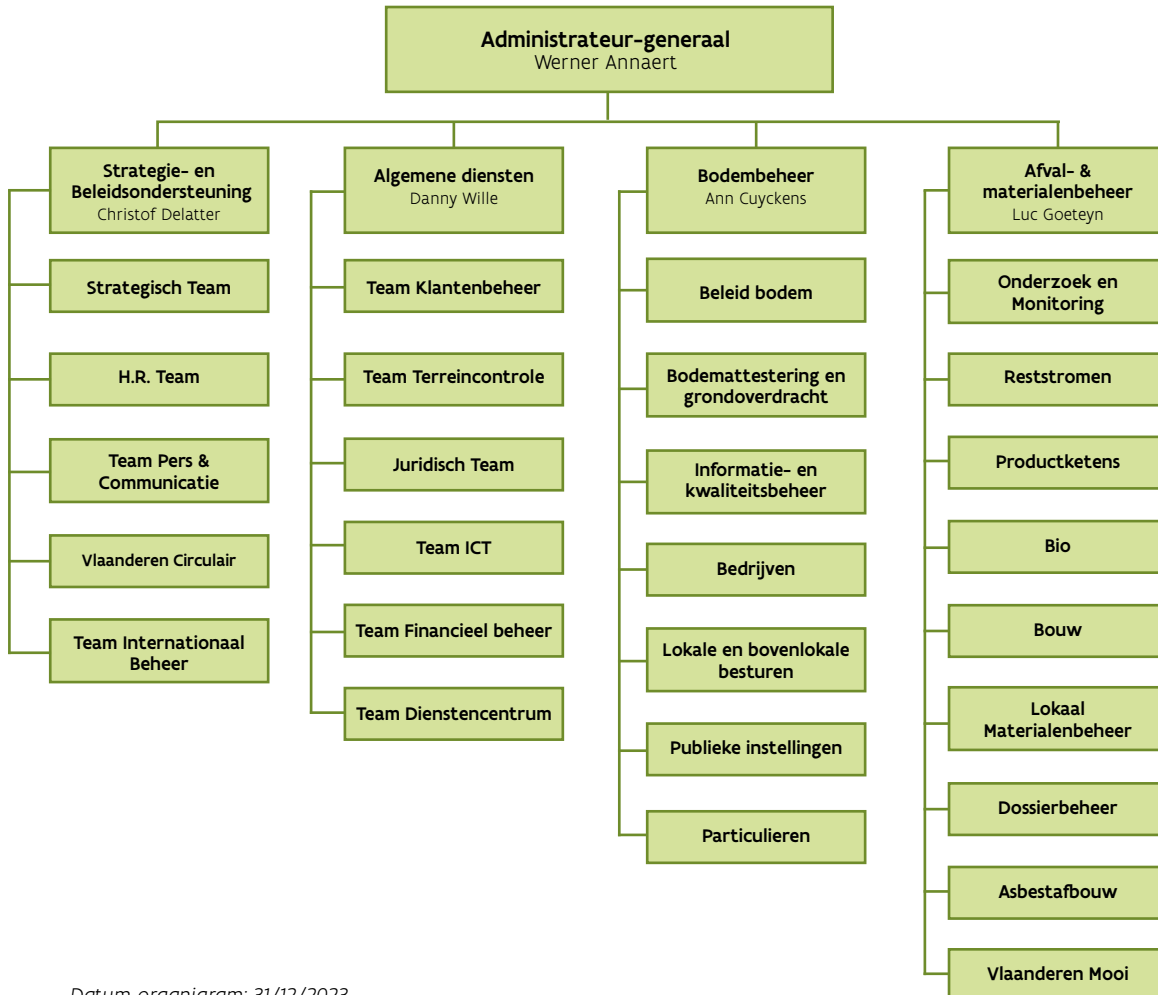
UITGAVEN

Over te dragen saldo en kredietverlening EU-instellingen	€ 10.430.304
Lonen	€ 36.287.720
Werkingsmiddelen	€ 6.569.726
Werkingsmiddelen:	
• Een onderbouwd bodembeleid:	
▶ EU-Bodem	€ 116.952
▶ Bodemkwaliteit garanderen via bodemsanering	€ 28.649.850
▶ Bodemkwaliteit versterken via bodemzorg	€ 3.150.695
▶ Bodem Digitaal	€ 1.748.168
▶ Innovatieve saneringstechnieken	€ 180.000
Werkingsmiddelen:	
• Een onderbouwd afval- en materialenbeleid	
▶ EU – afval en materialen	€ 464.465
▶ Transitieprioriteit Vlaanderen Circulair	€ 14.384
▶ Internationale werking	€ 40.672
▶ Asbestveilig Vlaanderen	€ 3.715.835
▶ Dematerialiseren en sluiten van kringlopen	€ 4.393.048
▶ OVAM digitaal	€ 982.067
▶ Communicatiestrategie 2020-2025	€ 164.328
▶ Governance Vlaanderen Circulair	€ 1.468.087
▶ Relance budget 4 - circulaire economie - asbest (lokale besturen)	€ 5.719
▶ Relance budget 5 - circulaire economie - asbest (sectorprotocollen)	€ 2.843.003
▶ Relance budget 70 - materiaalstromen digitaliseren	€ 469.626
Spijzing van het Bodembeschermingsfonds	€ 25.867.368
Totaal	€ 127.562.017

BEHEER MINA-FONDS

Overdrachten financiële fondsen bodemsaneringen	€ 2.266.724
Subsidies aan erkende kringloopcentra	€ 808.000
Subsidies aan lokale besturen (preventie, selectieve inzameling en installaties)	€ 9.755.353
Subsidies in het kader van circulaire economie	€ 951.614
Relance budget 4 - circulaire economie - asbest (lokale besturen)	€ 7.171.413
Relance budget 125 - circulaire economie - recyclagehub	€ 892.502
Totaal	€ 21.845.606

Organigram 2023

Datum organigram: 31/12/2023

Colofon

HOOFDREDACTEUR
Ine Wenmaekers

**CONCEPT, COPYWRITING
EN VORMGEVING**
Pantarein Publishing

FOTOGRAFIE
OVAM, Adobe Stock, Mooimakers,
Blaz Erzetic, Dim Hou

WETTELIJK DEPOTNUMMER
D/2024/5024/10

OVAM
Stationsstraat 110
2800 Mechelen
[ovam.be](https://www.ovam.be)